O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI MILLIY KITOB PALATASI
INV.№
3 11 2 99

Da'vat

Халқнинг ғайрати, ақли ва яхши фазилатларига йўл очиб берувчи эркинликни қўллаб-қувватлаш керак.

Уильям ЧЕННИНГ

Kuch – bilim va tafakkurda

Ma'rifat

МАЪРИФАТ • ХАЛҚ ЗИЁЛИЛАРИ ГАЗЕТАСИ • معرفت

1931 йилдан чиқа бошлаган | 1999 йил 22 декабрь, чоршанба | Баҳоси сотувда эркин нархда | № 101 (7194)

Ibrat

Болалар бадиий ижодиёти Республика марказининг 14 ёшли қатнашчиси Ойбек Исломов "Тўйбола" деб номланган туркум расмлари билан Ҳиндистонда ўтадиган жаҳон болаларининг "Шанкар" халқаро кўргазмасида қатнашиб, биринчи ўринни эгаллади ва Жавоҳарлаъл Неру номидаги олтин медалга сазовор бўлди.

ХАЛҚ ФАРОВОНЛИГИ, ВАТАН ОБОДЛИГИ — ОЛИЙ САОДАТ

Фидокорлар миллий-демократик партиясидан Ўзбекистон Президентлигига номзоди кўрсатилган Ислом Каримов 21 декабрь куни Қашқадарё вилояти сайловчилари билан учрашди.

Учрашувни Ўзбекистон Президенти сайловини ўтказувчи 13-Қашқадарё округ сайлов комиссиясининг раиси Назар Ҳакимов очди.

Ислом Каримовнинг ишончли вакили — Ўзбекистон Қаҳрамони, Халқ шоири Абдулла Орипов йиғилганларни Президентликка номзоднинг таржимаи ҳоли ва сайловолди дастури билан таништирди. У Ўзбекистоннинг сиёсий ва иқтисодий мустақилликка эришишида, мустақиллик йилларида мамлакатимизда улкан бунёдкорлик ишлари амалга оширилишида, маънавий қадриятларимизнинг тикланишида, жаҳон ҳамжамиятида давлатимизнинг обрў-эътибори ортиб боришида Ислом Каримовнинг хизматлари катта эканлигини таъкидлади.

— Халқ фаровонлиги, Ватан ободлиги Ислом Каримов сайловолди дастурининг асосий моҳиятини ташкил этади, — деди Абдулла Орипов. — Ислом Каримов учун овоз бериш, истиқлолимизнинг мустаҳкамланиши учун овоз бериш демакдир.

Учрашувда Ислом Каримов сўзга чиқди.

Давлатимиз раҳбари ҳаётининг унутилмас даврлари билан узвий боғланган мўътабар Қашқадарё заминини она юртим, деб умрининг охиригача фахрланишини, шу юрт меҳрини доимо қалб тўрида сақлаб юришини изҳор этди.

Қашқадарё — мамлакатимизнинг кўплаб табиий заҳиралари жойлашган ҳудудларидан бири. Улкан имкониятларга эга бўлган, гўзал ва бетакрор, Оллоҳнинг назари тушган макон. Ўз юртини обод этиб, шу воҳага садоқат билан яшаётган мард ва жасур инсонлар Ватанидир, деди Ислом Каримов.

Йўлбошчимиз кейинги йилларда вилоятда 60га яқин саноат корхонаси барпо этилганини қайд этиб, бундай иншоотларнинг қуриб ишга туширилгани нафақат вилоят, балки мамлакатимиз иқтисодий салоҳиятини оширишга хизмат қилаётганини таъкидлади.

Барпо этилаётган Шўртан газ-кимё мажмуи мамлакатимиз халқ хўжалиги, умуман иқтисодий салоҳиятимиз юксалиши учун алоҳида муҳим аҳамиятга эга. Бу корхона бир йилда 125 минг тонна полиэтилен хомашёси, 103 минг тонна конденсат ва 142 минг тонна суюлтирилган газ маҳсулотлари ишлаб чиқаради. Корхона қурилишига АҚШ, Германия, Япония, Италия ва бошқа давлатларнинг нуфузли компаниялари жалб этилиб,1 миллиард 300 миллиондан кўпроқ АҚШ доллари миқдоридаги сармоя сарфланиши кўзда тутилган.

Ислом Каримов мамлакатимизнинг ғалла мустақиллигини таъминлашда қашқадарёликларнинг жуда катта ҳиссаси борлигини таъкидлади. Бу йил 505 минг тоннага яқин дон етиштириб, давлатга ғалла сотиш шартнома режасини шараф билан бажарган вилоятнинг заҳматкаш деҳқонларига чин қалбдан ташаккур изҳор этди.

Бу ютуқлар билан бирга, Ислом Каримов Қашқадарё пахтакорларининг сўнгги икки йил давомида белгиланган марраларга эриша олмагани сабабига тўхталиб, буни аввало, олиб борилаётган ислоҳотларнинг иш услубимизга етарли даражада амалий таъсир кўрсатмаётгани билан изоҳлади. Ислоҳотларнинг самараси деҳқонга, деҳқон хўжалигига, фермер, ширкат хўжалигига нақадар эркинлик берилишига, уларда ерга эгалик ҳисси шаклланишига, мен мана шу тупроқ, мана шу ернинг эгасиман, шу ер меники, шу ер менинг оиламни, эл-юртимни боқади, деган тушунча, кайфият пайдо бўлишига боғлиқ.

Давлатимиз раҳбари деҳқон хўжаликларини ривожлантириш билан боғлиқ муаммога тўхталиб, бу борада қонун қабул қилинган бўлсада, лекин деҳқон хўжалигининг ўзи нима эканини ҳали кўпчилик тушуниб етмаганлигини айтди.

Бугунги кунда олиб борилаётган ислоҳотлар ҳақида гапирар экан, Ислом Каримов, аввало, мулкдорлар сафини кенгайтириш, уларга ҳар томонлама йўл очиб бериш, айниқса, кичик ва ўрта бизнесни ривожлантириш бу соҳадаги сиёсатнинг бош йўналиши, мазмун-мақсади эканлигини айтиб ўтди.

Юртбошимиз янги 2000 йилни мамлакатимизда Соғлом авлод йили деб эълон қилинишининг замирида, аввало, насл-насабимизнинг соғлом бўлиши, ҳар томонлама баркамол авлодни вояга етказиш ва уларнинг ҳаётини бахтли-саодатли этиш мақсади ётишини маълум қилди.

Мен ҳаётимнинг мазмунига айланиб кетган бир гапни сизнинг ҳузурингизда яна такрорламоқчиман, деди пировардида Ислом Каримов. Мен учун Ватан озодлиги, халқимнинг омонлиги, юртимнинг равнақи, мана шу муқаддас заминимизда яшайдиган ҳар бир оиланинг фаровонлигидан ўзга олий саодат йўқ.

Сайловчилар билан учрашувда сўзга чиққан «Нуроний» жамғармаси вилоят бўлимининг раиси Соиб Усмонов, Қарши шаҳридаги академик лицей ўқитувчиси Муҳаббат Шаропова, Қарши туманидаги фермер хўжалиги раҳбари Лев Ким, Қарши Давлат университетининг талабаси Наргиза Мадатова, Касби туманидаги Ҳ.Хўжақулов номидаги ширкат хўжалиги бошқаруви раиси Эргаш Турсунқулов номзоднинг инсон ва раҳбар сифатидаги фазилатлари, мустақил юртимизда рўёбга чиқаётган буюк орзуларимиз бевосита унинг номи билан боғлиқлиги тўғрисида гапирдилар. Вилоят аҳлини 2000 йил 9 январда ўтадиган Президент сайловида Ислом Каримов учун овоз беришга чақирдилар.

* * *

Шу куни Ислом Каримов Қарши шаҳридаги Сайилгоҳ мажмуи, темирйўл шоҳбекати майдонидаги хиёбонни бориб кўрди. Давлатимиз раҳбари бундай масканлар халқимизнинг севимли оромгоҳларига айланиши кераклигини айтиб, бу ерда ободонлаштириш ва кўкаламзорлаштириш ишлари кўламини кенгайтириш лозимлигини уқтирди. Қарши шароитида кўкаламзорлаштиришга эътиборни кучайтириш зарурлигини таъкидлади.

Мусулмон Намозов,
Абдужалол Тайпатов
/ЎзА/

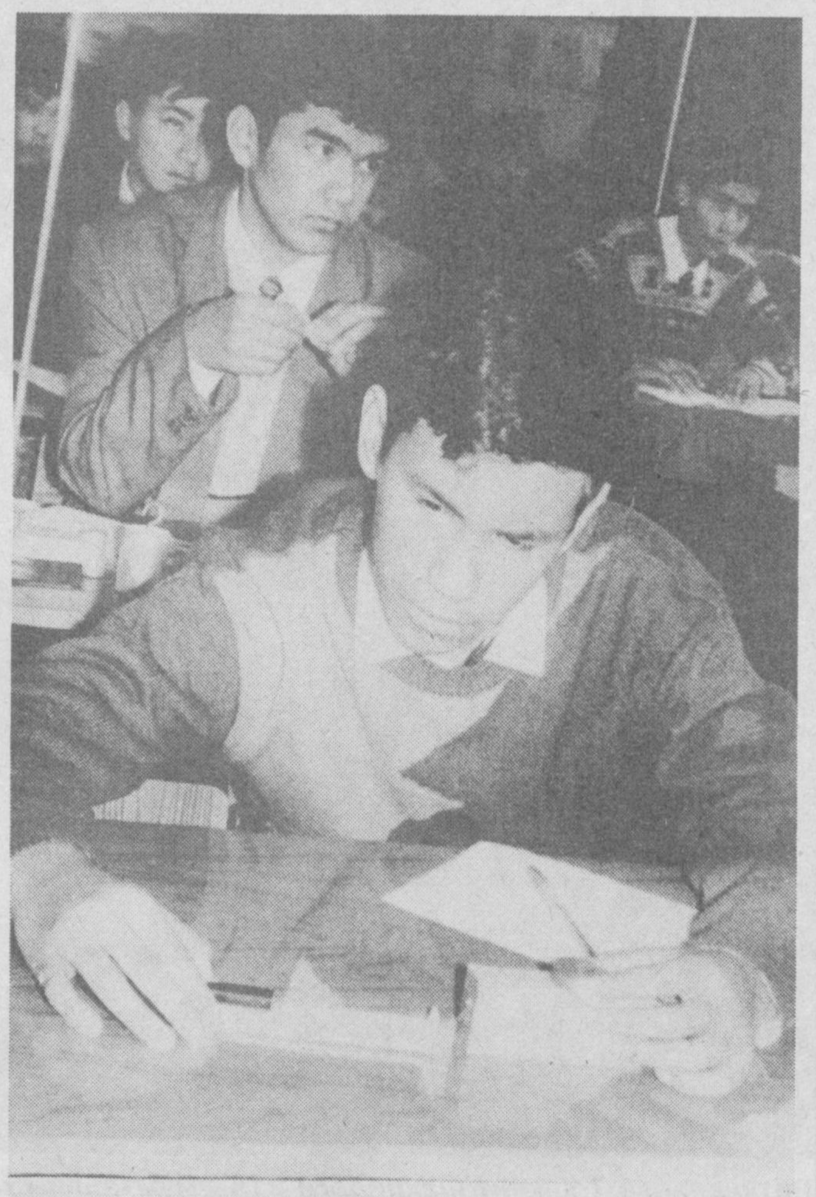

Яқинда физика фанидан Республика ўқувчиларининг олимпиадаси бўлиб ўтди. Унда мамлакатимизнинг турли мактабларидан келган ўқувчилар ўз билим ва маҳоратларини қизғин намойиш этишди.

Суратларда: олимпиада жараёнидан лавҳалар акс этган.

Р.АЛЬБЕКОВ олган суратлар

ЯНА ОВОЗ БЕРДИЛАР

Saylov

Ҳуқуқий демократик жамиятда сайловлар халқ хоҳиш-иродасини тўғридан-тўғри билдириш воситаси бўлиб хизмат қилади. Ўзбекистон фуқаролари ҳам буни теран англаб етаётганлари бўлиб ўтган сайловлар натижасида билинди. 5 декабрда бўлиб ўтган сайловларда номзодларнинг 184 нафари Олий Мажлис депутатлиги мандатини қўлга киритган эди. Қолган 66 сайлов округида эса бирорта ҳам номзод етарли овоз ололмагани учун тегишли қонунларга мувофиқ, 19 декабрь куни такрорий овоз бериш ўтказилди. Рўйхатга олинган 3 миллиондан ортиқ сайловчилар ўз конституциявий ҳуқуқларидан фойдаландилар. Дастлабки маълумотларга кўра уларнинг 87 фоизи 19 декабрь кунги сайловларда ўз номзодларига овоз берган.

Марказий сайлов комиссияси такрорий овоз беришда ғолиб чиққанларни "Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисига сайлов тўғрисида"ги Қонуннинг 43-моддасида белгиланган тартибда аниқлайди. Унга биноан такрорий овоз беришда иштирок этган сайловчиларнинг овозини бошқа номзодга нисбатан кўпроқ олган номзод, башарти уни ёқлаб берилган овозлар сони унга қарши берилган овозлар сонидан кўп бўлган бўлса, сайланган деб ҳисобланади.

Такрорий сайлов натижалари матбуотда яқин кунларда эълон қилинади.

МАЪРИФИЙ ҲАМКОРЛИК

O'zbekiston — Germaniya

Ўзбекистон Республикаси "Таълим тўғрисида"ги Қонунининг 33-моддасида ривожланган хорижий давлатлар билан ижодий ҳамкорлик қилиш алоҳида таъкидланган. Президентимиз ҳам "Халқимизнинг йўли мустақиллик, озодлик ва туб ислоҳотлар йўлидир" деган китобида "Биз бу соҳадаги фаолиятимизни бутунлай ўзгартиришимиз, жаҳоннинг энг илғор тажрибалари билан шарқ педагогикаси анъаналари уйғунлашган мукаммал тизим яратиб дастур ишлаб чиқишимиз лозим" дея эътироф этган эди. Шунга кўра, Германия иқтисодий ҳамкорлик ва тараққиёт Федерал Вазирлиги билан ҳамкорликда "Ўзбекистонда бошланғич касб-ҳунар таълимини ривожлантиришни қўллаб-қувватлаш" лойиҳаси ишлаб чиқилди. Бугунги кунда ушбу лойиҳага мувофиқ республикамизда учта — Тошкент, Бухоро ва Самарқанд вилоятларидаги касб-ҳунар коллежларида ҳамкорлик фаолияти бошлаб юборилди.

Яқинда Самарқандда ана шу лойиҳа раҳбарлари билан учрашув бўлиб ўтди. Енгил саноат касб-ҳунар коллежида ўтказилган анжуманда сўзга чиққан лойиҳа координатори жаноб Юрген Купфер бу ҳамкорлик шартномаси беш йил муддатга тузилганлиги, унинг амалий фаолиятини таъминлаш учун 12,5 миллион сўмлик аппаратура — жумладан «Сименс» фирмасида ишлаб чиқилган компьютер жиҳозлари, теле ва видео ҳамда факс ва телефон аппаратлари, ёзув машиналари келтирилганлиги, буларни ишлатиш учун маҳаллий кадрлар Германиядаги қисқа курсларда малака ошириб қайтганликларини таъкидлади.

Х.ҲАМРОЕВ

Таътилни қандай ўтказасиз?
2-бет

Кўҳна тарихимиз манбаи
3-бет

Бугунги мактаб қандай бўлиши керак?
3-бет

JUMLADA JAHON

• Қорақалпоқ мумтоз адабиётининг етук намояндаларидан бири Ажиниёз Қўсибой ўғли таваллудининг 175 йиллиги мамлакатимизда кенг нишонланди, байрам шодиёналарининг якуний босқичи Нукус шаҳрида бўлди.

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов Ажиниёз таваллудининг 175 йиллигига бағишланган тантаналар иштирокчиларига табрик мактуби йўллади.

• Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг Бош Ассамблеяси Тошкент декларациясини узоқ муддатга мўлжалланган кенг қамровли сиёсий ҳужжат ва ички афғон барқарорлигининг инсонпарварлик жиҳатларини ўзида мужассамлаштирган сиёсий ҳужжат мақоми этиб белгилади.

• Республика Қишлоқ ва сув хўжалиги вазирлигида зараркунанда ҳашарот ва турли касалликлардан ҳимоя қилишни кучайтиришга бағишланган илмий-амалий семинар-кенгаш бўлиб ўтди.

• Туркманистон Президенти Сапармурод Ниёзов ва Россиянинг "Газпром" акционерлик жамияти бошқарувининг раиси Рэм Вяхирев Ашхободда туркман газини ташқи бозорларга етказиб бериш тўғрисидаги битимга имзо чекдилар.

• Ҳиндистоннинг Чандигарх шаҳри яқинида мамлакат ҳарбий-ҳаво кучларига қарашли "МИГ—21" русумли қирувчи самолёт ҳалокатга учради.

• Душанбе шаҳрида Марказий Осиё иқтисодий ҳамжамияти давлатлари Бош вазирлари кенгашининг навбатдаги мажлиси бўлиб ўтди.

ЭКСТЕРНАТ НИМА?

Yangilik

Экстерн-чи? Уларнинг моҳияти нималардан иборат? Бу тушунчалар "ўзича, мустақил тайёрланиб имтиҳон топшириш" маъносини англатишини биламизми? Тўғриси, биз турмушимизда истеъдодли йигит-қизлар бирон ўқув даргоҳини вақтидан илгари тамомлабди ёки экстерн тариқасида бирор имтиҳонни топширибди каби янгиликларни жараёнда кўп эшитганмиз. Аълочи ўқувчиларнинг "бир"дан "икки"ни ундирганлари, яъни синфдан синфга сакраб ўтганлари шоҳиди ҳам бўлганмиз. Лекин воқеликка етарлича эътибор бермаганмиз. Янаям тўғрироғи, аҳамиятга молик ишни шунчаки ҳолат, деб ҳисоблаганимиз ҳақиқат.

Қувончлиси, Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими вазирлиги бу янгиликни таълим соҳасида кенг миқёсда қўллашга қарор қилди. Вазирлик ҳайъат мажлиси таълимни жадаллаштирадиган мазкур янгиликни ҳаётга жорий этиш ҳамда Ўзбекистон Республикаси фуқароларининг Ўзбекистон Конституцияси, "Таълим тўғрисида"ги Қонуни, республика Вазирлар Маҳкамасининг 1998 йил 13 майдаги 203-сонли "Ўзбекистон Республикасида Умумий ўрта таълимни ташкил этиш тўғрисида"ги қарорида таълим олиш бўйича кафолатланган ҳуқуқларини рўёбга чиқариш мақсадида ишлаб чиқилган "Экстернат тўғрисида"ги муваққат Низомни тасдиқлади.

Беш боб (умумий қоидалар, экстернат йўли билан аттестацияга қўйиш тартиби, экстернат йўли билан имтиҳон қабул қилиш тартиби, экстернларга ҳужжатлар бериш тартиби, ўқитувчига ҳақ тўлаш)дан иборат муваққат Низом тасдиқланиши муносабати билан ХТВ Умумий ўрта таълим Бош бошқармасига, Қорақалпоғистон Республикаси ХТВ, вилоятлар ва Тошкент шаҳар халқ таълими бошқармалари бошлиқлари ва тегишли ташкилотлар раҳбарлари зиммасига қатор вазифалар юкланди.

Шуни алоҳида таъкидлаш жоизки, эндиликда мустақил тайёргарлик кўриб имтиҳон топширувчи ҳар бир киши, яъни экстернлар бу муҳим ҳужжат асосида иш тутишга ҳақлидирлар. Хуллас, улар, экстернат — таълим олувчилар умумий ўрта таълим дастурларини давлат таълим стандартлари доирасида мустақил ўзлаштириш имконига эга бўлдилар.

("Экстернат тўғрисида"ги муваққат Низом матни билан газетамизнинг иккинчи саҳифасида батафсил танишасиз).

ЎЙИНЧОҚЛАР — ЎЙИНЧОҚ ЭМАС,

бола тарбиясидаги муҳим воситадир

Бир куни таниқли журналист Маҳмуд Саъдий билан "Болаларни эркин фикрлашга ўргатишнинг энг яхши воситаси нима?" деган мавзуда мусоҳаба қилдик. Устознинг уйларидаги тахлам-тахлам китоблардан келтирган узундан-узоқ иқтибосларию жўшқин-жўшқин нутқларидан фарқли ўлароқ, хулоса жуда қисқа ва оддий бўлди: "Болаларни фикрлашга ўргатишнинг энг яхши воситаси ўйину ўйинчоқ". Даставвал мен бундай мураккаб муаммонинг шундай содда ечимидан андак эсанкираб қолдим. "Йўғ-е" дея иштибоҳга борган эдим, устоз ўзига хос қатъийлик билан "бор, классик педагогларнинг китобларини титкила" деди.

Титкилашга титкиламадиму, бироқ икки-уч машҳур мумтоз муаллимларнинг мақолалари мажмуасини мук тушиб мутолаа қилдим. Қарасам, уларнинг асарларида ҳам устоз айтган хулосага ишора бор. Демак, "Болаларни фикрлашга ўргатишнинг асосий воситаларидан бири — ўйинчоқлар". Хўш, бугун ўйинчоқлар оламида нима гап? Менда ана шу саволга жавоб топиш ва унинг теварагида фикр юритиш истаги туғилди.

КЎЗ ҚУВНАЙДИ, АММО...

Кузатувни Тошкентнинг энг серҳашам, серхаридору молга бой Марказий универсал дўконидан бошладим. Дўконнинг "Ўйинчоқлар" бўлими салмоқли бўлимлардан эканлиги шундоқ кўриниб турибди. Шоирнинг "ер узум, осмон узум" деган ҳайратини бошқачароқ қилиб, "ер ўйинчоқ, осмон ўйинчоқ" дея ифодаласа бўлади. Пештахталар пастдан тепага қадар лиқ-лиқ ўйинчоқ. Турфа рангу турли шаклда. Бир тарафда оддий сополу пластмассадан ясалгани. Яна бир тарафда электрон бошқарувлиси. Хуллас, адоғи йўқ. Буларни кўриб, ўзингизнинг ҳам бола бўлиб кетгингиз келади.

(Давоми 4-бетда)

Ўқитувчи ён дафтарчага

ФАНДА ЯНГИЛИК

Француз зоолог олими, доктор Клоп Дюлетт Янги Гвинея ўрмонларида ҳали фанга номаълум бўлган кенгурулар тури яшашини аниқлади. Бу турнинг бошқа кенгурулардан асосий фарқи — уларнинг ҳуштакбозлигида. Худди мусиқа оҳангларига ўхшаб кетадиган ва турли маъноларни англатадиган ҳуштаклар соҳиблари, олимларнинг фикрича, бу ерда сўнгги ўн йиллар ичида пайдо бўлган. Улар қайсидир кенгуру авлодининг ривожланган насли бўлиши мумкин.

РАК САБАБЧИСИ

Америкалик тадқиқотчилар томонидан олиб борилган илмий кузатишлар шундай хулоса беради: саратон (рак) ва юрак хасталикларининг келиб чиқиши кўп жиҳатдан киши кайфиятига ҳам боғлиқдир. Хусусан, узоқ муддат кайфиятнинг бузуқ юриши, тушкунлик ракнинг пайдо бўлишига сабаб бўлади.

ТАБИАТДА СИР КЎП

Катта ва Кичик Багама оролларида ғаройиб бир дарахт учрайди. "Ҳаёт дарахти" деб номланган бу дарахтнинг ғаройиблиги унинг чиндан-да ҳаётсеварлигида, яшовчанлигидадир. Унинг ерга суқилган ҳар бир новдаси, сувсиз саҳродами ё нурсиз зулматда, бундан қатъий назар, албатта кўкариб кетаверади.

ҚИЗҒОНИШГА АРЗИЙДИГАН ЮРТИМИЗ БОР

Munosabat

"Комсомолка"нинг шу йил 18 ноябрдаги сонида берилган "Портрет явления: русские бегут" рукни остида берилган мақолани ўқиш жараёнида хаёлимдан "узумга талпиниб етолмаган тулки"нинг гапи кетмади. Бировнинг боғига кўз олайтирган ҳар бир киши тулкининг аҳволига тушиши тайин. Қолаверса, ҳар қандайин боғ ҳам кишини ўзига тортавермайди. Шу ўринда мен ўзбекнинг ғурурли шоири Ғафур Ғуломнинг алам билан, ҳақиқий қизғониш билан ёзган қуйидаги мисраларини келтиришни маъқул кўрдим:

Оталардин мерос қолган бир эски матал:
"Ўз бошига бало топар қиз бўлса гўзал".
Ватанимиз гўзаллиги бўлди бир бало,
Унга хўжа бўлмоқ бўлди ҳар кўзи ола.

Бугунга келиб юқорида тилга олингани каби мақолаларнинг ўз эски номига (балки ғоясига ҳамдир) "содиқ" газета, радиотўлқинларда ҳамон юз кўрсатиб турганлиги бизни ҳали ҳам "кўзи ола"лар борлигидан сергаклантириб туради. Чунки ғанимлар кўп ҳолларда "дўст" бўлиб келиб, дўстни дўстга қоралашдан ўз ниятини амалга оширишни бошлаган. Юз йилдан ортиқ мустамлакачилик гирдобидан қутулиб, у ўз домига тортиб бўлаёзган ўзлигимизни англаётган, миллат сифатида ўз ғуруримизни, шон-шавкатимизни тиклаётган, давлатимизнинг ташкил топиб, гуллаган ва бизга мерос бўлиб қолган азалий ришталаримизга боғланаётган бир даврда бу каби чиқишлардан бир нарсани, яъни зулукликни соғинган (Ностальгия К.П.) бир тўда зотларнинг талвасасини англаш мумкин.

XIV асрнинг иккинчи ярмида Евроосиёда юз бераётган ўзаро жанжаллар, урушлар оқибатида парокандалик давом этаётган бир паллада "Куч адолатдадир" деган шиор билан майдонга чиққан Амир Темур бобомиз нафақат бизнинг юртимиз — Мовароуннаҳр, балки бошқа

(Давоми 2-бетда)

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI MILLIY KITOB PALATASI

Metodik tavsiyalar

ТАЪТИЛНИ ҚАНДАЙ ЎТКАЗАСИЗ?

1999 йил билан хайрлашиш арафасидамиз. Ҳар бир йил ҳар биримиздан қадр ва мазмун талаб қилиши рост. Янги 2000 йилнинг "Соғлом авлод йили" деб эълон қилиниши ўтаётган 365 кунлик тарихнинг мантиқий давомидир, десак сира муболағаси йўқ.

Мактаб ўқувчилари ўқув йилининг биринчи ярим йиллигини якунлаб, навбатдагисини бошлаш ҳаракатида. Яъни, уларнинг қишки таътилларига ҳам саноқли кунлар қолди. Республика Халқ таълими вазирлиги Таълим маркази ўқувчиларнинг қишки таътилларини соз, мароқли ўтказишлари бўйича методик тавсиялар ишлаб чиқди. Таъбир жоиз бўлса, уни таътил олдидан кўрсатма дейиш мумкин. Бунга мувофиқ, 10 кунлик таътил мобайнида болалар, ўсмирлар яйраб-қувнаб, ҳам жисмонан чиниқишлари, ҳам маънавий жиҳатдан бойишлари керак.

Аввало, янги йилнинг кириб келиши қишки таътилдаги энг унутилмас байрам. Шундай экан, Арча атрофидаги ўйин-кулгу, байрам томошалари болажонларимизга завқ-шавқ бағишлайди. Байрам сценарийсида севимли қаҳрамонлар — Қорбобо, Қорқиз, Насриддин афанди, Алдаркўса, Шаҳзода, Нўхатвойлар албатта кўриниш бериши керак. Бу кўриниш қизиқарли ҳодисалар орқали акс этади.

Арча атрофидаги тадбирларда турли раббийлар бошқош бўлади.

Қўшимча таълим муассасаларида сайёҳ-ўлкашунослик клуби фаолият кўрсатади. Ана шу клуб икки йўналишда иш олиб боради: "Буюк ипак йўли", "Фольклор этнографик". Бунда музей ва тарихий обидаларга саёҳат уюштирилади. Тарихни ўрганмай туриб, келажакка қадам қўйиш амри маҳол эканлиги бу саёҳатларнинг бош мақсадига айланади. Шунингдек, қўшимча таълим муассасаларида мактаблараро, синфлараро қуйидаги кўрик-танловлар ўтказилади:

"Энг озода кўча ёки хонадон", "Энг намунали маҳалла", "Етти шаҳар мўъжизаси", "Шарқ донолари", "Ёш ижодкорлар", "Ўзбекистон — Ватаним маним", "Сен қонунни биласанми?", "Мактабинг — шарафинг-шонинг", "Ватан—остонадан бошланади".

Бундай кўрик-танловлар сценарийси пухта, ихчам, ҳаётий воқеалар чиройли таҳлил қилинган ҳолда тузилади. Ҳакамлар ҳайъати таркибига қишлоқ ёки маҳалла фаоллари, мактаб ва муассасадан вакиллар киритилади. Ғолибларни аниқлашда холислик бош мезон қилиб олинади.

Умумтаълим мактабларида ёки қўшимча таълим муассасаларида **"Маънавий меросга ихлос"** марказини ҳам ташкил этиш мумкин. Бундан мақсад халқимизнинг кўп асрлик миллий адабиёти, санъати ва маданияти намуналарини ёш авлодга етказишдан иборат бўлиши керак.

танловлар ўтказилади, совғалар улашилади. Чунончи, кам таъминланган оилалар фарзандларига, етим ва ногирон болаларга Президентимиз номидан совғалар топширилиши керак.

Барча оммавий тадбирларни ўтказишда ёнғин хавфсизлигига риоя этиш, хавфсизликни таъминлаш ишига жойлардаги ҳуқуқни ҳимоя қилувчи органлар, жамоат тартибини сақловчи ходимларни жалб этиш мақсадга мувофиқ. Тадбирларга боришда ҳар 10 ўқувчига биттадан раҳбар тайинлаш керак.

Умумтаълим мактаблари, мактабдан ташқари муассасаларда, маҳаллаларда бўш вақтни фойдали машғулотлар билан ўтказиш учун қуйидаги йўналишда клублар фаолият кўрсатади: "Бизнес", "Ёш менеджер", "Ёш иқтисодчи", "Шарқ архивлари", "Илҳом чашмалари", "Ёш табиатшунослар", "Ёш сухандон", "Баҳс-мунозара", "Мустақиллик учун курашганлар", "Инсонпарварлик ва миллатлараро ҳамкорлик" клублари, шунингдек, "Ёшлар театри" студияси ишлари жонланиши лозим.

Миллий касб-ҳунар тўгараклари ишини ҳам ҳудуд шароитидан келиб чиқиб, мукаммаллаштириш лозим. Буларга зардўзлик, чилангарлик, ёғоч ўймакорлиги, ганчкорлик, саватдўзлик, миллий каштачилик, косиблик, кулолчилик, гиламдўзлик, ошпазлик, сандиқсозлик, темирчилик ва ҳоказолар киради.

Миллий касб-ҳунар тўгаракларини ташкил этишда вилоят, туман, қишлоқдаги ҳунармандлар ҳузурига бориш ёки уларни тўгаракка таклиф қилиш катта аҳамиятга эга. Ҳунармандчилик анъаналари яхши сақланиб қолган Самарқанд, Бухоро, Қашқадарё, Қўқон каби шаҳарлар сафи кенгайишида устоз-му

Марказ ишини ташкил этишда ўзбек халқининг турмуш тарзи ва маънавиятига хос анъаналар ҳисобга олинади. Мақсад эса болалар ва ўсмирларда аждодларимиз меросига ҳурмат-эътибор билан қараш, уни чуқур ўрганиш, эъзозлаш туйғусини камол топтириш, энг юксак маънавий-ахлоқий фазилатларни тарбиялашдан иборат. Демак, бунда аниқ мақсадларга эришиш мўлжалланган ранг-баранг мавзулардаги тадбирларни амалга оширадиган даргоҳлар иши юқори босқичга кўтарилади.

"Ёш китобсеварлар" клуби фаолияти қишки таътил кунларида ҳам тўхтаб қолмаслигини истаймиз. Клуб иши икки босқични ўз ичига олади:

— ташкилий ишлар;

— тадбирлар режаси.

Ҳар икки босқич бир-бирининг узвий давоми бўлиб, бу клубнинг бош мақсади — Китоб тарғиботи ҳисобланади. Китобхонлик санъатининг кейинги йилларда анча сусайганлигини ҳисобга олган ҳолда, оилаларда, маҳаллаларда, жамоат жойларида суҳбатлар уюштириш, кўчма кутубхоналар, китоб ярмаркалари ташкил этиш ушбу клубнинг асосий мақсади ҳисобланади.

Оммавий ва миллий спорт ўйинлари ҳам қишки таътилни яйраб-қувнаб ўтказишдаги муҳим омиллардан. Бунда турли хил спорт тўгараклари ва клублари болажонларимизга аъло кайфият, куч бағишлайди.

Республика таълим маркази

Дилфуза Патхуллаева Тошкент шаҳридаги 315-умумтаълим мактабида 16 йилдан буён бошланғич синф ўқувчиларига билим бериб келмоқда. Юқоридаги суратда: Д.Патхуллаева 1 - "А" синф ўқувчилари билан.

Яқинда янги йил кириб келади. Мактабнинг 3-синф ўқувчилари Қорбобо, янги йил арчаси, Қорқиз каби суратлар ишлашди.

Пастдаги суратда: Ўқитувчи Мактуба Соипова болалар чизган суратларни кўздан кечирмоқда.

Р.АЛЬБЕКОВ олган суратлар.

ҚИЗҒОНИШГА АРЗИЙДИГАН ЮРТИМИЗ БОР

(Боши 1-бетда)

давлатлар барқарорлигини, тараққиётини таъминлашга улкан ҳисса қўшган. Париж университетининг Туркий тадқиқотлар институти директори Луи Базеннинг француз муаррихи Люсьен Кэрэннинг "Амир Темур салтанати" деб номланган китобига ёзган сўзбошисида қуйидаги гаплар айтилган: "Амир Темур ёхуд "Темур ҳукмдор" каби тарих ғилдирагини ўзгартирган инсонлар жуда кам: у 1402 йилда Анқара жанггоҳида Боязид Йилдирим устидан қозонган кучли ғалаба Константинопол умрини ярим асрга узайтирди ва бу билан Оврупони турк истилосидан сақлаб қолди; у Тўхтамишхон ва Олтин Ўрдага берган қудратли зарбалар ўрусларни муғул мустамласидан (демак, «Комсомольская правда»да ёзилганидек, Қизил майдонда Чингизхон ёдгорлигининг ўрнатилишидан — А.Р.) халос қилди ва Московияга ислоҳотларни амалга ошириш имкониятини яратди; унинг Яқин Шарқ, Эрон ва Шимоли-ғарбий Ҳиндистонга қилган юришлари ушбу минтақаларнинг сиёсий мувозанатини тубдан ўзгартириб юборди".

Ҳа, биз бобомизни адолатни ниҳоятда яхши кўрадиган, ўз салтанатида бирорта инсонни беҳудага ранжитмаган, зулм кўрсатмаган, илм-фанга ва маърифат аҳлига чексиз ҳурматда бўлган шахс сифатида яхши биламиз. Шу боис ҳам мамлакатимиз мустақилликка эришгач, биринчи галда, Амир Темур шахси, унинг Ватанимиз тинчлиги, сарҳадларимиз мустаҳкамлиги ва юртимиз ободончилиги йўлида қилган мислсиз меҳнатлари қадр топди. Унинг ҳаёти ёшларимизга ватанпарварлик, миллий ғурур, одиллик, яратувчанлик каби юксак одамийлик хислатларини сингдиришда самарали омил бўлмоқда. Қолаверса, жаҳон цивилизациясига улкан ҳисса қўшган инсон сифатида Амир Темурнинг ва яна кўпгина аждодларимизнинг дунёга ёйилган шуҳрати мамлакатимизнинг жаҳоний мавқеини белгилашда муҳим мезон вазифасини ўтамоқда. Мустамлакачилар томонидан буюк бобокалонларимизга нисбатан кўрсатилган салбий муносабатлар замирида эса, ўзлигимизни намоён қиладиган шундайин жиҳатларнинг бўй кўрсатишига йўл қўймаслик бош мақсад бўлган. Эгилса-да синмаган, даҳшатли талотўплардан ўзлигини, имон-эътиқодини соф ҳолда олиб чиқа олган ўзбек халқи "Комсомолка"да чиққан мақолада айтилган гапларни ким, нима мақсадда айтишини ҳам яхши билади.

Президентимиз Ислом Каримов «Комсомольская правда» газетаси мухбирининг узр сўраб олган интервьюсида босиқлик билан ушбу мақоладаги гаплар билан ҳурматсизлик қилинганлигини айтди. Шу ўринда халқларимиз ўртасидаги илиқ муносабатлар ҳақида гапира туриб, Президентимиз бу каби нохолис мулоҳазалар Ўзбекистон, ўзбеклар тўғрисида россияликларда нотўғри тушунча уйғотиши мумкинлигини афсус билан таъкидлаган эди. Бироқ ҳозирда Россияда ҳам кечаётган янгиланишлар, фикрий ўзгаришлар жараёни иккала миллат ўртасидаги азалий ҳамкорликнинг кўнгилдагидек давом этишига замин яратади. Бунда ўзаро тенглик, қадриятларга, урф-одатларга ҳурмат ва эҳтиром асос бўлиб қолади.

Абдусамат РАҲИМОВ

Tadbir

ОНАНИ ЭЪЗОЗЛАШ — ҚАДРИЯТ

Аёл — табиатнинг энг нозик, энг гўзал бир хилқатидир. Мана, шундай нозик қалб, гўзал инсон — жамиятимизнинг барча жабҳаларида меҳнат қилиб, ўз ўрнини топиб келаётгани қувонарлидир. Қарангки, аёл — ўқитувчи, аёл — шифокор, аёл — ишчи, аёл — олима, аёл — тадбиркор, аёл — шоира, аёл — раҳбар, бир сўз билан айтганда, аёл – онадир.

Улуғ донишмандлар Ватанга энг муносиб таъриф излаганда уни Она сиймосига қиёс этадилар.

Онани эъзозлаш бизнинг миллатимиз, халқимиз учун олий қадрият даражасига кўтарилган фазилатлардан биридир.

Шу муносабат билан Шайхонтоҳур туманидаги Ғафур Ғулом номли 169-мактабда шоира Нилуфар, ёзувчи Тоҳир Малик, Шайхонтохур ХТБнинг хотин-қизлар кенгаши ва туман мактаблари хотин-қизлар кенгаши раислари иштирокида "Иффатли Шарқ аёли" кечаси ўтказилди.

Даставвал, кеча иштирокчиларини шоира Нилуфар ва ёзувчи Тоҳир Малик ўз ижод намуналари билан таништиришди.

Сўнгра улар бизнинг иффатли аёлларимиз, лобар қизларимизнинг дунёқарашлари, ўзларининг ҳаётий тажрибалари, ўзбекона — ҳеч бир миллатда такрорланмайдиган чиройли урф-одатларимиз, ҳадисларнинг ёшлар тарбиясидаги ўрни, аёлни, онани қадрлаш буюк инсоний фазилат эканлиги ҳақида сўз юритдилар.

"Ёш қаламкашлар" тўгарагининг аъзолари Наргиза Азларова ва Фарҳод Қосимовлар эса "Шайтанат" асарига ёзган ўзларининг қиёсий намуналаридан парчалар ўқиб бердилар.

Кеча қатнашчилари шоира Нилуфар ва Тоҳир Маликка улар ижодига мансуб бўлган кўплаб саволлар билан мурожаат этишди. Хуллас, кеча мушоирага айланиб кетди.

Ф. АТАМАТОВА

Seminar

ҲАҚҚОНИЙ БАҲОЛАШ УСУЛИ

Фарғона вилоятининг қатор ўрта умумтаълим мактабларида ўқувчилар билимини рейтинг тизими асосида баҳолашга бундан бир неча йил олдин ўтилганди. Аммо улар ҳали мукаммал эмас эди. Энди эса мазкур тизимни таълим-тарбия жараёнига татбиқ этишга мўлжалланган ҳужжатлар яратилди. Ҳозир республикамиздаги барча мактабларда ўқувчилар билими кўп балли рейтинг тизими асосида баҳоланаяпти. Бу - иккинчи ўқув чорагидан ёппасига кучга кирди. Шу муносабат билан вилоят педагог ходимлар малакасини ошириш институти ходимларининг бевосита ташкилотчилигида "Ўқувчилар билимини назорат қилишнинг рейтинг тизими" мавзусида амалий семинар ўтказилди. Йиғилишда таълим тизимининг раҳбар ходимлари, услубчилар, фаол ўқитувчилар қатнашдилар.

Вилоят халқ таълими бошқармаси бошлиғи Турсунали Қурбонов тингловчилар эътиборини малака ошириш институти ходимлари томонидан қатор туман ва шаҳарлардаги мактабларда ўтказилган тест натижаларига қаратди.

Маърузачининг фикрича, ўқувчилар билими талаб даражасида эмаслиги ўзининг яққол исботини топди. Бундай нуқсон davoматга ҳам тааллуқлидир.

Мазкур ҳолат муаллимларнинг янги педагогик технологиялар асосида кўпроқ унум билан ишлашларига, ўқувчиларни мустақил ўқишга ўргатишга даъват этади.

Бошқа нотиқларнинг фикрларига қараганда, ўқувчилар билим даражасининг кўрсаткичи паст эканлигига сабаб ўқитувчиларнинг ўз вазифаларига етарлича эътибор билан қарамаётганликларидадир.

Семинар рейтинг тизимининг мавжуд вариантлари бўйича тажриба алмашиш ҳамда бу борада пайдо бўлаётган муаммолар муҳокамаси билан якунланди.

Аваз ҲАЙДАРОВ, ўз мухбиримиз

ЭКСТЕРНАТ ТЎҒРИСИДА МУВАҚҚАТ НИЗОМ

I. Умумий қоидалар

1.1. Халқ таълими тизимида экстернат— таълим олувчилар (бундан кейин матнда "экстерн"лар) томонидан умумий ўрта таълим дастурларини давлат таълим стандартлари доирасида мустақил ўзлаштириш жараёни бўлиб, у фуқароларнинг Ўзбекистон Республикаси Конституцияси, "Таълим тўғрисида"ги Қонуни билан белгиланган таълим олишга доир ҳуқуқий кафолатларини рўёбга чиқаришга мўлжаллангандир.

1.2. Мустақил таълим олувчилар ва фуқаролар билимини экстернат тартибида жорий ва якунловчи аттестациялардан ўтказишда Ўзбекистон Республикасининг "Кадрлар тайёрлаш миллий дастури", "Таълим тўғрисида"ги Қонунларига, Вазирлар Маҳкамасининг 1998 йил 13 майдаги 203-сонли "Ўзбекистон Республикасида умумий ўрта таълимни ташкил этиш тўғрисида"ги қарори билан тасдиқланган "Ўзбекистон Республикасида умумий ўрта таълим тўғрисидаги Низом"га ҳамда мазкур муваққат Низомга амал қилинади.

II. ЭКСТЕРНАТ ЙЎЛИ БИЛАН АТТЕСТАЦИЯГА ҚЎЙИШ ТАРТИБИ

2.1. Экстернат тартибидаги аттестация, таълим олувчиларнинг билдирилган истакларига кўра, умумий ўрта таълим муассасасининг маълум синфи ҳажмида ёки тўлиқ таълим курси учун амалга оширилиши мумкин.

2.2. Экстернат тартибидаги аттестацияга 9-синф ҳажмида 16 ёш ва ундан катта, 11-синф ҳажмида 18 ва ундан катта бўлган ёшдаги фуқаролар қатнашиши мумкин. Истисно тариқасида экстернат тартибида маълум синф (синфлар) доирасида жорий аттестациядан ўтиш ҳуқуқи давлат таълим стандартларига мос оилада мустақил таълим олган ва "Ўқувчиларни касб-ҳунарга йўналтириш ва психологик-педагогик ташхис марказлари" ҳамда ўқийдиган мактабининг педагогика кенгашининг хулосаларга кўра ўта қобилиятли ва истеъдодли, деб топилган умумий ўрта таълим муассасаларининг ўқувчиларига, ўқув дастурларини давлат таълим стандартлари талаблари асосида мустақил равишда тўла бажарган шахсларга ҳам рухсат этилади.

2.3. Экстернат тартибида имтиҳон топширишни истовчи шахслар ҳар йили 1 мартдан 15 апрелга қадар муассаса раҳбари номига ариза ёзадилар.

2.4. Оилада мустақил равишда билим олган ва экстернат тартибида аттестациядан ўтишга истак билдирган барча фуқаролар таълим муассасаси қабул комиссиясига ариза билан бирга туғилганлик ҳақидаги гувоҳнома нусхасини, халқ таълими бўлими қароридан кўчирма, яшаш жойидан маълумотнома, икки дона 4х6 ҳажмидаги фотосуратни, маълумоти ҳақидаги ҳужжатнинг асл нусхасини, агар ишлаётган бўлса, иш жойидан маълумотномани тақдим этадилар. Паспорт ва ҳарбий хизматга алоқадорлик ҳақидаги ҳужжатлар шахсан кўрсатилади.

2.5. Умумий ўрта таълим муассасасида таҳсил кўраётган экстерн (ўқувчи)лар эса "Ўқувчиларни касб-ҳунарга йўналтириш ва психологик-педагогик ташхис маркази" томонидан берилган махсус тавсиянома (йўлланма)ни тақдим этадилар.

2.6. Аризаларни қайд қилиш йўқламасида экстернат йўли билан имтиҳон топширувчининг туғилган йили, гувоҳнома (паспорт) бўйича доимий яшаш жойи ёзиб қўйилади.

2.7. Туман (шаҳар) халқ таълими бўлими кенгашининг қарори билан экстернлар аризаси кўриб чиқилади. Қайси мактабда, қачон ва қайси фанлардан имтиҳон топширишлари ҳал этилади. Мазкур қарор ариза берувчига имтиҳонлар бошланишидан камида 1 ой илгари маълум қилинади ва унинг кўчирмаси экстерн қўлига берилади.

2.8. Бир ёки бир неча фанлардан якуний қониқарсиз баҳоланганлиги учун академик маълумотнома (справка) олган умумий ўрта таълим муассасаларининг битирувчи синф ўқувчилари кейинги йилда фақат қониқарсиз баҳоланган фанлари бўйича экстернат тартибида аттестация қилинадилар.

2.9. Умумий ўрта таълим муассасаси курсини тинглаганлиги ҳақида маълумотнома берилган шахслар экстернат тартибида Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими вазирлиги мазкур ўқув йили учун белгилаган фанлар бўйича якуний аттестациядан ўтадилар. Икки йилдан ортиқ танаффусдан сўнг экстернат тартибида аттестациядан ўтиш истагини билдирган экстернлар барча фанлардан қайта имтиҳон топширадилар.

2.10. Ўрганилган баъзи фанлар бўйича ўқувчининг ҳужжатида йиллик баҳоси кўрсатилган бўлса, экстерн шу ҳужжат асосида мазкур фанлар бўйича имтиҳон топширишдан озод этилади.

2.11. Жадаллаштирилган дастур асосида бир синфни четлаб кейинги синфга ўтказиш мақсадида ўтказиладиган жорий имтиҳонларга қўйиш масаласи вилоят халқ таълими бошқармалари билан келишилган ҳолда туман (шаҳар) халқ таълими бўлими томонидан расмийлаштирилиб, ўқувчиларнинг кейинги ўқишларига шарт-шароит яратилади.

2.12. Экстернат тартибида имтиҳонларга қўйилган экстернларга умумий ўрта таълим муассасаси раҳбарияти томонидан маслаҳатлар бериш, қўшимча адабиётлар билан таъминлаш масаласи ҳал этилади.

III. ЭКСТЕРНАТ ЙЎЛИ БИЛАН ИМТИҲОН ҚАБУЛ ҚИЛИШ ТАРТИБИ

3.1. Экстернат йўли билан имтиҳонлар қабул қилиш бир йилда бир маротаба, умумий таълим муассасаларидаги имтиҳонлар билан бир хил муддатда ўтказилади.

3.2. Экстернатлардан имтиҳонлар қабул қилиш учун Қорақалпоғистон Республикаси Халқ таълими вазирлиги, вилоятлар халқ таълими бошқармалари, Тошкент шаҳар халқ таълими Бош бошқармаси тажрибали ва малакали педагогик кадрлар билан таъминланган умумий ўрта таълим муассасаларини белгилайди ва махсус ҳужжат орқали тасдиқлайди.

3.3. Экстернат синовларини ўтказиш ҳуқуқи берилган муассасаларда экстерн тартибида имтиҳон ўтказиладиган барча фанлар бўйича ҳар йили 25 апрелгача консультациялар ва имтиҳонлар жадвали чиқарилади ҳамда улар муассаса раҳбари томонидан тасдиқланади.

3.4. Оилада ва мустақил таълим олган экстернлар учун имтиҳон материаллари туман (шаҳар) халқ таълими бўлимига қарашли услубиёт хонаси мутахассислари томонидан тайёрланади ва унинг мудири томонидан тасдиқланади.

Имтиҳонларда экстернларнинг билими, малакаси ҳар бир фан бўйича давлат таълим стандартларида белгиланган талаблар асосида синаб кўрилади.

3.5. Имтиҳонлар бошланиши олдидан ёки имтиҳонлар даврида касал бўлиб қолган ва имтиҳонлар тугамасдан соғайиб кетган экстернлар, қолган барча имтиҳонларни тиббий маълумотномага биноан мазкур имтиҳон ёки навбатдаги имтиҳон даврида топшириш ҳуқуқига эгадирлар.

Имтиҳонларга узрсиз сабабларга кўра иштирок этмаган экстернлар мазкур синовларни топшириш ҳуқуқини йўқотадилар.

3.6. Тиббий хулосаларга кўра, экстерн аттестация ўтказилаётган таълим муассасасига шахсан бориш имконияти чекланган (касаллиги туфайли) бўлса, бундай шахслар аттестация қилиниши учун муассаса маъмурияти томонидан тегишли мақбул шароитлар яратилиши назарда тутилади.

3.7. Экстернат тартибидаги имтиҳонлар муассаса раҳбари томонидан тасдиқланган жадвал асосида ўтказилади, бунда экстернлар гуруҳи учун бир кунда фақат битта: ёзма ёки оғзаки имтиҳон ўтказилишига рухсат этилади.

3.8. Экстернлар учун имтиҳон ўтказишда умумий ўрта таълим муассасаларида ўқув йилини якунлаш, битирувчи синфларда ўқувчилар билим ва кўникмаларини аттестациядан ўтказиш ҳақидаги "Йўриқнома" талабларига риоя қилинади.

3.9. Имтиҳон баённомасининг ўнг томонидаги юқори бурчагига "экстернат" деб қайд қилинади.

3.10. Имтиҳонларни ўтказиш бўйича белгиланган тартиб экстерн томонидан бузилган ҳолатларда у имтиҳон топшириш ҳуқуқидан маҳрум этилади.

3.11. Якунловчи аттестация жараёнида икки ёки ундан ортиқ фанлардан имтиҳон топшира олмаган экстернларга шу фанлардан келгуси йили қайта имтиҳон топшириш ҳуқуқи берилади.

IV. ЭКСТЕРНЛАРГА ҲУЖЖАТЛАР БЕРИШ ТАРТИБИ

4.1. Умумий ўрта таълим муассасасининг тўлиқ курси бўйича белгиланган барча имтиҳонларни муваффақиятли топширган экстернларга мактаб педагогика кенгашининг қарорига кўра умумий ўрта маълумот ҳақидаги аттестат берилади. Аттестатда экстерннинг хулқи учун баҳо қўйилмайди.

4.2. Экстернат тартибда имтиҳон топширган шахсларга бериладиган умумий ўрта маълумот ҳақидаги аттестатнинг юқори қисмига "экстернат" сўзи ёзилади.

4.3. Умумий ўрта таълим муассасасининг 1—8-синфларидан маълум бирининг тўлиқ таълимий курси бўйича белгиланган барча имтиҳонларни муваффақиятли топширган экстернларга мактаб педагогика кенгашининг қарорига кўра, мазкур синф ҳажмида ўқишни битирганлиги ҳақида табель ва педагогика кенгаши қароридан кўчирма берилади.

4.4. Аризаларни расмийлаштириш дафтари, имтиҳон (синов) қарорлари, экстернларнинг имтиҳонлардаги ёзма ишлари ва бошқа расмий ҳужжатлари муассасада белгиланган тартибда сақланади.

V. ЎҚИТУВЧИЛАРГА ҲАҚ ТЎЛАШ

5.1. Экстернларга консультация ўтказганлиги ва имтиҳон қабул қилганликлари учун имтиҳон комиссияси раиси ва аъзоларига тариф ставкаси бўйича соатбай ҳисобида ҳақ тўланади.

Ёзма имтиҳонларда экстернлар сони 16 ёки ундан ортиқ бўлганда қуйидаги ҳисобда ҳақ тўланади:

а) ўрта мактабларда — она тили ва адабиёт бўйича 8 ўқув соати, математика бўйича — 5 ўқув соати ҳисобида.

5.2. Гуруҳдаги экстернлар сони 16 тадан кам бўлган тақдирда, улар ёзма имтиҳонларни умумий таълим муассасаси ўқувчилари билан бирга топширадилар, бунда имтиҳон комиссиясининг раиси ҳамда аъзоларига қўшимча ҳақ тўланмайди.

Экстернларнинг ёзма ишларини (она тили ва адабиёт, математика ва ҳ.к.) текширганликлари учун ҳар бир экстерн учун 20 минут ҳисобида ҳақ тўланади.

5.3. Оғзаки имтиҳонлар учун имтиҳон комиссиясининг раиси ва бошқа комиссия аъзоларига ҳар бир экстерн учун 20 минут ҳисобида ҳақ тўланади.

5.4. Ҳар бир фан бўйича ўтказилган консультациялар учун, агар гуруҳдаги экстернлар сони 16 ёки ундан ортиқ бўлса, 3 ўқув соати ҳисобидан ҳақ тўланади. Гуруҳдаги экстернлар сони 16 кишидан кам бўлган тақдирда, ҳар бир экстерн учун 20 минут ҳисобидан ҳақ тўланади (лекин фан бўйича уч ўқув соатидан ошмаслиги керак).

5.5. Экстернат тартибида ўтказиладиган имтиҳон ва консультациялар учун экстернлардан ҳақ олинмайди.

Юқорида кўрсатилган ҳақ тўлаш меъёрлари 1—8-синфлар таълимий курси бўйича экстернат тартибида имтиҳон қабул қилишга жалб этиладиган мутахассисларга ҳам тегишлидир.

Qadriyat

КЎҲНА ТАРИХИМИЗ МАНБАИ

Зардуштийлик динининг муқаддас китоби – "Авесто"да Ўрта Осиё мамлакатлари Хоразм, Гавут (Сўғдиёна), Марғиёна, Бактрия ва бошқа мамлакатлар тилга олинганки, бу аждодларимиз жуда қадим замонлардан бери яшаб келганлигини тасдиқловчи далил ҳисобланади. Шундай экан, аввало, "Авесто"га доир маълумотлар билан танишиш маънавий зарурат, дейиш мумкин.

"Авесто" зардуштийлик динининг муқаддас китоби бўлиб, аслида Ўрта Осиё, Эрон, Озарбойжон халқларининг энг қадимги даврдан бошланган ижтимоий-иқтисодий ҳаётини, динларини ҳамда оламни билиш ҳақидаги тушунчалари, урф-одатлари, маданий-маънавий ривожланиш даражаларини ўзида акс эттирадики, бу китобда халқимиз тарихи, ҳудудимизда мавжуд бўлган давлатлар, уларнинг дини ва ривожланиш манбалари кўрсатиб берилган.

"Авесто"да баён этилган маълумотларнинг энг қадимгилари милоддан аввалги 2000 йилнинг охири 1000 йилнинг бошларига оид бўлиб, бу қисмлар Готлар ва Яшта номлари билан маълум. "Авесто"даги аксарият маълумотлар авлоддан авлодга ўтиб келган деб тахмин қилиниши билан бирга, айрим манбаларга кўра, "Авесто"нинг терига битилган қадимги нусхаси бўлган, лекин бу нусхани Искандар Зулқарнайн Эронни забт этганда ёндириб юборган, деган тахминлар ҳам мавжуд.

Айрим манбаларда "Авесто" ёзма шаклда милоддан аввал I асрда вужудга келган, деган фикрлар ҳам бор. Тарихий манбаларга таяниб айтиш мумкинки, ҳозирги кунда фанга маълум бўлган "Авесто" милоднинг IY асрларида сосонийлар хонадонидан чиққан шоҳ Хисрав I даврида ёзиб олинган бўлиб, сосонийларнинг иккинчи шоҳи Шопур I даврида унинг ташаббуси билан китобдаги маълумотларга астрономия, медицина, география, этика ҳамда бошқа илмлар қўшиб юборилгани қайд этилган.

Олимларнинг ёзишича, "Авесто" 21 қисмдан иборат бўлиб, сосонийлар даврида халқ орасида ишлатилмайдиган тилда ёзиб олинганлиги, ҳатто бу тилни руҳонийлар ҳам тушунолмаганлиги сабабли, ўша даврнинг адабий тили ҳисобланган паҳлавий тилига таржима қилиниб ўрганилган. Барча таржималар Зенд номи билан амалга ошганлиги туфайли Европада "Авесто" "Зенд Авесто" деб нотўғри талқин этилган.

Шуниси қизиқки, "Авесто" жуда катта ҳажмдаги китоб бўлгани боис, руҳонийлар ундан кундалик фаолиятларида "Катта Авесто"дан дуоларни танлаб олиб, "Кичик Авесто" китобини тартиб беришган.

Бу китоб бизнинг ҳудудимизда аждодларимиз томонидан битилгани ҳақиқатга яқинроқдир. Давр ўтиши, Ўрта Осиёнинг, Эроннинг араблар томонидан забт этилиши туфайли зардуштийлик дини ўрнига Ислом дини кириб келганлиги натижасида "Авесто"нинг кўп қисмлари унутилаёзган. Ҳозирги давргача етиб келган бўлаклари — Ясна, Виспарт, Видевдат, Яшта каби қисмлардан иборатдир.

Илмий тадқиқотларнинг хулосасига қараганда, зардуштийлик келиб чиққан жойлардан бири Ўрта Осиё бўлган. "Авесто"да, масалан, бойлиги, кўркамлиги жиҳатидан қадимги Ўрта Осиё мамлакатлари – Хоразм, Сўғдиёна, Марғиёна, Бактрия кабилар биринчи бўлиб тилга олинган.

"Авесто"да таъкидланишича, олам икки асоснинг – ибтидонинг, яъни ёруғлик ва қоронғулик, яхшилик ва ёмонликнинг мунтазам курашидан иборат. Китобда яхшиликни ифодаловчи кучлар осмонда, ёмонликни ифодаловчи кучлар эса ернинг остида бўлиб, ернинг юзи кураш майдони экани, инсон ҳам тана ва руҳнинг қарама-қаршилигидан, инсон ахлоқи эса яхши ва ёмон хулқ-одатларнинг курашидан иборат, деб талқин этилади.

Шуниси диққатга сазоворки, "Авесто"да бизнинг ҳудудимизда қалай ва қўрғошин каби қимматли фойдали қазилма бойликлари мавжудлиги, қадимги аждодларимизнинг оилалари ҳақида қимматли маълумотлар берилган.

Қадимги аждодларимизда оила қуриш учун (уйланиш) барча эркак ва аёллар учун умумий, бажарилиши лозим бўлган одат экани тўғрисида маълумот келтирилади. Бу одатга кўра, уйланмоқчи бўлган йигит-қиз билан ер остидаги махсус кураш биносида беллашиши лозим бўлиб, йигит қизни курашда енга олмаса, у қизнинг асири бўлиб қолиши таъкидланган. Ҳудудимиздаги аёллар қадимда эркаклар билан бирга душманларга қарши жанг қилиб, от устида камондан ўқ узиб, ғолиб бўлганлар. Малика Спаретра, Геродотнинг ёзишича, Эрон шоҳи Кирни чўлга олиб кириб қўшини билан қириб ташлаган Малика Тўмарис ҳақиқий аждодларимиздан ҳисобланади.

Қадимги аждодларимиздан қолган кўпгина одатлар ҳали-ҳануз сақланиб келган. Тўйларда курашга тушиш, куёв ва келин томоннинг тортишмачоқ ўтказишлари бунга бир мисол. Куёв томон тортишмачоқда енгиб чиққан тақдирда келинни олиб кетиш ҳуқуқига эга бўлади.

"Авесто"да дунёда тенги йўқ мамлакат "Эранведж" тўғрисида маълумот бериладики, тадқиқотчилар шу мамлакат Хоразм эканлигини таъкидлашади. Шунингдек, китобда одамга ва чорвага бой "Сўғд" ҳақида, байроқлари баланд кўтарилган мамлакат Бахди (Бактрия), унинг атрофлари таърифланади, кемалар қатнайдиган дарёлар Амударё билан Сирдарёда жуда қадимда кемалар қатнагани ҳақида маълумотлар келтиради.

Турли даврлардаги манбаларни қиёслаб, "Авесто"-да келтирилган маълумотларга асосланиб шундай хулосага келиш мумкинки, "Авесто" Ўрта Осиёда яратилган ҳамда зороастризмнинг асл ватани Ўрта Осиё бўлган.

Х. БОЕВ

"Yil maktabi — 99"

Бугун РТМда Ўзбекистон Республикаси "Йил мактаби –99" кўрик-танлови бошланади. Унда республика халқ таълимига беқиёс ҳисса қўшаётган, туман (шаҳар), вилоят ва мамлакат миқёсида Давлат таълим стандарти талаблари асосида янги педагогик технологияларни таълим-тарбия жараёнига татбиқ этаётган илғор педагогик жамоалар ўзаро беллашишади.

–Танловдан мақсад – Вазирлар Маҳкамасининг 1998 йил 13 майдаги "Ўзбекистон Республикасида умумий ўрта таълимни ташкил этиш тўғрисида"ги 203-сонли қарори бажарилиши бўйича Республикада ташкил этилган тажриба-синов иши ва натижаларини ўрганиш, уларни рағбатлантириш, илғор педагогик тажрибаларни оммалаштириш,– деди кўрик-танлов ташкилий қўмитаси аъзоси, ХТВ Умумий ўрта таълим Бош бошқармаси бош мутахассиси Турсуной Абдуллаева.– Шу билан бирга, мактаб, оила, маҳалла ҳамкорлигини кучайтириш, таълимдаги янги мазмун, мактабларда шаклланаётган илғор педагогик технология кенг қулоч ёйишига йўл очиш, мактабларда таълим-тарбиявий ишни бошқариш ва ички назоратнинг ноанъанавий услубларини ҳамда соғлом авлодни тарбиялашга алоҳида эътибор бераётган жамоаларни қидириб топиш ва ўрганишдир.

Хўш, танловда илм масканлари иш тажрибасининг қайси жиҳатларига кўпроқ эътибор берилади? Жараёнга татбиқ этилаётган янги педагогик технологиялар, иш усуллари қайси мезонлар асосида ўлчанади? Умуман, бугунги мактаб қандай бўлиши керак?

Кўрик-танлов Низомида қайд этилишича, беллашувда мактабнинг тури, танлаб олинган йўналиши, моддий таъминоти, ўқув ва услубий адабиётлар билан таъминланганлиги, таълим-тарбия ишига Давлат таълим стандарти талаблари асосида янги педагогик технологияларни жорий этиш, таълим жараёнида алломалар, мутафаккир-мураббийлар меросини ўрганиш ва амалда қўллаш, ўқувчиларнинг маънавий-маърифий фазилатларини бойитиш борасида олиб борилаётган ишлари кўрсатиб берилиши лозим. Маданий қадриятлар ва анъаналарни тиклаш ва улардан фойдаланиш, миллий ҳунармандчиликка муносабат, ижодкор ўқитувчилар-

БУГУНГИ МАКТАБ ҚАНДАЙ БЎЛИШИ КЕРАК?

нинг оммалаштиришга лойиқ тажрибаси, ўқитувчилар, ўқувчилар ва ота-оналар ўртасида инсонпарварлик муносабатларини шакллантириш йўллари, ўқувчиларга чуқур билим бериш, уларни мустақил фикрлашга ўргатишнинг самарали усул ва услублари алоҳида ўрин тутади. Мактаб, туман(шаҳар)да ўтказиладиган олимпиадаларда, кўриклар, иқтидорли болалар танловларида ўқувчиларнинг иштироки ва совринли ўринларни эгаллаши, 11-синф битирувчиларининг ўқув юртларига, 9-синф битирувчиларининг ўқишга тортилиши, ўқувчилар ўртасида қонунбузарликнинг бўлмаслиги, болаларнинг онгини юксалтириш омиллари, уларни ижодий ишлар ва тарбиявий тадбирлар билан банд қиладиган турли клуб, музей, ташкилот ва тўгараклар фаолияти ҳам асосий кўрсаткичлар ҳисобланади.

Айни пайтда танловнинг 2 - босқичида ғолиб чиққан Қорақалпоғистон Республикаси Беруний туманидаги 63-мактаб (раҳбари Холбой Жумақов), Андижон вилояти Хўжаобод туманидаги 21-мактаб (раҳбари Дилором Қўлдошева), Бухоро вилояти Ғиждувон туманидаги 8-мактаб (раҳбари Бахтиёр Ҳикматов), Наманган вилояти Наманган туманидаги 37-мактаб (раҳбари Маъсуда Мирзалиева), Навоий вилояти Хатирчи туманидаги 10-мактаб (раҳбари Ёқуб Абдиев), Жиззах вилояти Дўстлик туманидаги 4-мактаб (раҳбари Муроджон Нурқобилов), Фарғона вилояти Марғилон шаҳридаги 23-мактаб (раҳбари Рашид Лутфуллаев), Самарқанд шаҳар Сиёб туманидаги 21-мактаб (раҳбари Сайёра Маликова), Сирдарё вилояти Оқолтин туманидаги 21-мактаб (раҳбари Шукрулло Расулов), Сурхондарё вилояти Денов туманидаги 1-мактаб (раҳбари Хосият Қораева), Тошкент шаҳридаги 9-мактаб (раҳбари Гавҳарой Каримова), Тошкент вилояти Олмалиқ шаҳридаги 5-мактаб (раҳбари Зинаида Фозилова), Қашқадарё вилояти Китоб туманидаги 5-мактаб (раҳбари Зубайдулла Нуриллаев), Хоразм вилояти Шовот туманидаги 1-мактаб (раҳбари Рўзимбой Оллоберганов) жамоалари беллашувга шай туришибди. РТМ йўлакларида ташкил этилган мактаблар ҳаёти ҳақида маълум тасаввур уйғотувчи кўргазмалар (ижодий ишлар, кўргазмали қуроллар, ишланмалар, энг яхши тадбир акс этган стенд ва ҳоказо) экспертлар томонидан синчиклаб ўрганилмоқда. Шунингдек, мактаб педагогик жамоаси ва ўқувчилар фаолияти ёритилган видеолавҳалар ҳам баҳоланиб борилади.

Кўрик-танлов якунида мактаб директори 15-20 дақиқалик маърузасида ўзининг ва педагогик жамоасининг фаолияти ҳақида гапириб беради ҳамда Республика "Йил мактаби – 99" кўрик-танлови ғолиблигини ҳимоя қилади. Хуллас, беллашув қизиқарли, қизғин баҳс-мунозараларга бой тарзда ўтиши кутилмоқда.

Қурбонбой МАТҚУРБОНОВ

ШОГИРДЛИКНИНГ ИЛИҚ КАЛОМИ

Fanimiz fidoiylari

Олий ва ўрта махсус мактаб муаммолари институти бўлим мудири Асфандиёр Аловиддиновнинг меҳнат фаолияти дастлаб Ўзбекистон Фанлар академиясининг Полимерлар кимёси институтида катта лаборантликдан бошланди. 1963 йили илмий ишдаги муваффақиятлари учун Фанлар академияси уни Москвадаги Менделеев номли кимё-технология институтининг аспирантурасига йўллади. Аспирантурани муддатидан ярим йил илгари тугатиб, номзодлик диссертациясини ёқлади. 1966-67 йилларда ўз илмий фаолиятини Тошкент пахта целлюлозаси кимёси ва технологияси институтида давом эттирди.

1967 йилдан бошлаб А.Аловиддинов Тошкент политехника институтининг кимё-технология факультетидаги органик кимё кафедрасида аввал катта ўқитувчи, сўнг доцент бўлиб ишлади. Институтда талабаларга дарс бериш билан бирга ўз илмий ишини давом эттирди. Ниҳоят, 1981 йили Москва кимё-технология институтида докторлик диссертациясини ёқлади. 1982 йилдан ТошПИнинг органик кимё кафедрасида профессор бўлиб ишлади.

А.Аловиддиновнинг илмий ишлари халқ хўжалигида муҳим аҳамиятга эга бўлган фосфор, азот сақловчи ионалмашгич моддалари, синтези ва уларнинг хоссалари, кимёвий ва физикавий қонуниятларини аниқлашга бағишланган. Илмий монографияси "Фан" нашриётида чоп қилинган (1981). Назарий кашфиётларини гидрометаллургия саноати оқава сувларини тозалашда қўллаб, катта муваффақиятларга эришгани учун Ўзбекистон "ЭКСПО" кўргазмалар марказининг "Ўзбекистон кашфиётчиси" фахрий ёрлиғини олган.

Унинг илмий маърузалари БМТнинг фан ва маданият бошқармаси, ЮНЕСКОнинг назарий ва амалий кимё халқаро уюшмаси - ИЮПАК ташкил қиладиган халқаро МАКРО-78 (Тошкент), Макро-84 (Амстердам) ва Макро-87 (Берлин) илмий симпозиумларида тингланган.

А.Аловиддинов атроф-муҳитни муҳофаза қилиш масалалари ечимини излаётган олимлардан бири. У Чирчиқдаги капролактам ишлаб чиқариш жараёнида ҳосил бўладиган чиқиндиларни ишлаб чиқаришга қайтариш борасида шогирдлари билан катта муваффақиятларга эришди.

А.Аловиддинов кейинги йилларда "Маънавият ва маърифат масалалари бўйича, олий ва ўрта махсус мактаб муаммолари" институтида бўлим мудири бўлиб ишлади. Гуманитар таълим ва маънавий-ахлоқий тарбия бўлимини бошқараётганлиги кимёгар-профессорнинг дунёқараши қай даражада кенглигидан далолатдир. У киши 1998-99 йилларда миллий урф-одат, ўзбек халқ маънавиятининг жаҳон маданиятида тутган ўрни ва миллий кадрлар тайёрлашдаги аҳамиятига бағишланган ОУЮ республика илмий-амалий, назарий конференцияларини ўтказишга катта ҳисса қўшди.

Асфандиёр Аловиддинов 15 нафар шогирдларининг фан номзоди, 2 нафар шогирдининг эса докторлик даражасига бош-қош бўлди.

Домла бу йил "Энг яхши дарслик" муаллифлари танловида II даражали диплом билан тақдирланди.

Ҳозирги кунда А.Аловиддинов ОЎМММИнинг "Стандартлар ва меъёрий ҳужжатлар" бўлими мудиридир. Биз шогирдлари у киши билан фахрланамиз ва ибрат оламиз.

Г.ҚОРИЕВА,
кимё фанлари номзоди

Tajriba-sinov maydonchalarida

МАЖМУАДА НАФОСАТ ТАРБИЯСИ

«Таълим тўғрисида»ги Қонун ҳамда «Кадрлар тайёрлаш миллий дастури»ни ҳаётга татбиқ этиш бўйича Сирдарё вилояти Гулистон шаҳридаги 9-мактабгача ва бошланғич таълим муассасаси амалга ошираётган ибратли ишлардан намуна олса арзийди. Кичкинтойлар маскани қобилиятли болаларга узлуксиз ривожлантирувчи таълим бериш, инглиз тилини чуқур ўргатиш, ёш авлодга жаҳон андозалари асосида ўзбек маданияти ва санъати анъаналари ҳақида билим беришга йўналтирилган.

Мажмуа 240 ўринли бўлиб, унда 8 та боғча гуруҳи ва 4 та бошланғич синф мавжуд. Ширинтойларга 20 нафар тарбиячи ва 11 нафар олий маълумотли ўқитувчилар замон талаблари асосида имкон қадар таълим-тарбия бермоқдалар. Муассаса дилбандларга инглиз тили ҳамда эстетикага йўналтирилган фанлар бўйича ривожлантирувчи билим бериб, уларнинг таянч мактабларида ўқишни самарали давом эттиришларига замин яратаётир.

Узлуксиз таълим тизимида чет тилларининг барвақт ўқитилиши бола шахсининг шаклланиши, ҳар томонлама камол топишига ёрдам берадди. Умуман, мажмуада кичкинтойларнинг чет тилини муваффақиятли ўзлаштиришлари учун шароит яратилган. 27 йиллик тажрибага эга, олий тоифали педагог Л.Н.Соколова ўз дастурида янги алифбо бўйича тил ўргатиш, ўқув жараёнида бевосита мулоқот йўналишининг турли хил ўйин воситасида бўлишини кўзда тутади. Маскандаги 3 ёшдан 7 ёшгача бўлган кичкинтойларда дастлаб тинглаш, гапириш, сўзларни тўғри талаффуз қилиш борасида кўникма асослари таркиб топа боради.

Муассасада 20 йиллик педагогик тажрибага эга бўлган олий тоифали психолог А.К.-Фадеев раҳбарлигида мустақиллик мафкурасига таянган, ҳолда, миллий қадриятлар асосида педагогик ва психологик услубларни анъанавий иш шаклларидан ноанъанавийларига ўтиш баробарида муқобил тамойиллар қўллаб, янги педагогик технология бўйича тадбирлар амалга оширилмоқда. Болалар шифокори Г.Нодирова ҳамда ҳамшира Е.Тюрина дилбандлар саломатлиги йўлида парвона. Физиотерапия хонасида тубус, УВЧ, массаж каби тиббий муолажалар амалга оширилаётир. Фитобарда турли хил гиёҳлардан шифобахш ичимликлар тайёрланиб, болаларга тортиқ қилинади. Муассасада махсус гуруҳ мавжуд бўлиб, унда кўз касаллигига чалинган турли ёшдаги болалар тарбияланади. Улар йилда бир марта кўз касаллиги диспансерида даволанишади. Қолган даврда эса болалар кўз шифокори назоратида бўладилар. Тифлопедагог С.Джемилева махсус гуруҳ болалари билан хилма-хил тиббий машғулотлар олиб бораётир.

Масканда нафосат тарбиясига алоҳида аҳамият берилаётир. Болажонлар куннинг иккинчи ярмида турли хил тўгарак ҳамда факультатив машғулотларда фаол иштирок этмоқдалар. Хореография, дутор, рубоб, чанг, скрипка, доира, фортепьяно, тасвирий санъат кабилар шулар жумласидандир. Тўгарак машғулотларини мусиқа мактаби мутахассислари олиб борадилар.

— Мажмуамиз, - дейди 9-мактабгача ва бошланғич таълим муассасаси директори С.Сулейманова,

— 1999-2000 ўқув йилидан бошлаб «Болаларни ривожлантириш ва мактабга тайёрлаш» дастурини амалга ошириш бўйича тажриба-синов майдони этиб тасдиқланди. Х.Норбоева, Л.Москаленко, Р.Каримова, Н.Мочалкина, Д.Эсаева, Г.Тўрақулова сингари тажрибали, болажон тарбиячилар машғулотларни янги дастур бўйича ранг-баранг тарзда ташкил этмоқдалар.

Ўғил-қизларни мустақил давлатимизнинг муносиб бунёдкорлари қилиб вояга етказишда мана шундай изланувчан, фидойи мураббий ва муаллимларнинг қўшаётган ҳиссалари шубҳасиз, беқиёсдир.

Дилбар ХЎЖАЕВА

КЕЧАДАГИ "ТОМОША"

Taassuf

Яқинда ТошДУ маданият саройидаги адабий кечага бордим. Ўқитувчилар, юқори синф ўқувчилари, талабалар ва бошқа зиёлилар зални тўлдириб ўтиришарди. Секин бориб бўш ўринлардан бирига чўкдим.

Дид билан жуда чиройли тайёрланган кеча бошланди. Севимли ёзувчимиз Абдулла Қодирийнинг асарларидан саҳна кўринишлари намойиш этилди. Саҳнада Анвар билан Раъно қиёфаси пайдо бўлди-ю, залда қий-чув бошланди. Бу қий-чувнинг "ташкилотчи"лари замонавий кийинган, кўчаларда бизнинг кўзимизга чиройли, билимли, маданиятли бўлиб кўринадиган талабалар эди. Гўёки залда улардан бошқа томошабин йўқдай, гоҳ ҳуштак чалишар, гоҳ бор овозда бақириб, шовқин солишарди. Диққатим ошди. Ортиқ ҳеч нарса томоша қилиб, дам ололмадим.

Фикру хаёлим талабаларга кетди. Қани энди улардаги маънавият? Қани энди буюк ёзувчига ёки унинг асарига ҳурмат? Ҳеч бўлмаса залда ўтирган устозларга нисбатан ҳам ҳурмат йўқ эди. Хуллас, ташқи қиёфа инсоннинг кўзини жуда тез алдар экан. Киши ўз қиёфасига яраша иш тутса бўлмасмикан? Ёки инсоннинг ташқи кўринишини бекаму кўст яратган эгам қалб, ҳурмат, маънавият, маърифат, одоб-ахлоқ, ҳалоллик каби буюк тушунчаларнинг қиёфасини ҳам мақтанарли даражада инъом этса бўлмасмикан?

Хаёлларим чувалашиб кетди. Олдимда ўтирган кишининг туртиб юборганидан ўзимга келдим. Кеча тугаганлигини сезиб, эшик томонга юрдим. Яна ур-сур, тўполон. Бир-бирига нисбатан ҳурмат, илтифот қаёқда қолди?

Дилдора БОЙМУРОДОВА,
Тошкент шаҳридаги 196-мактаб ўқитувчиси

ЯНГИ ЭКОЛОГИЯ ЛОЙИҲАСИ

Ўрта Осиё ва Қозоғистон давлатлари гидрометеорология хизматлари вакилларининг Тошкентда ўтказилган кенгаши янги йирик экология лойиҳасини ишлаб чиқишга бағишланди. У "Орол денгизи ҳавзасидаги гидрологик давр кузатувларининг тизими" деб номланди. Республикамиз Бошгидромети ташаббуси ва Бутунжаҳон Метеорология ташкилотининг васийлиги остида беш давлат мутахассислари учрашуви ўтказилди. Кенгаш ишида, шунингдек, Бутунжаҳон банки, "Глобал Экология Фонди" Агентлиги, Орол денгизи муаммолари бўйича Швейцария миссияси ва жаҳон ҳамжамиятини безовта қилаётган ушбу муаммонинг ҳал этилишидан манфаатдор бошқа халқаро ташкилотларнинг вакиллари иштирок этдилар.

Бутунжаҳон метеорология ташкилотининг гидрология ва сув ресурслари департаменти раҳбари Жон Бассернинг айтишича, лойиҳанинг асосий мақсади Орол денгизи ҳавзасида гидрологик давр кузатувининг ягона тизимини яратишдан иборат. Бу эса, ҳудуднинг барқарор ривожланишида сув заҳираларининг аҳволи ҳақида мутахассисларни ишончли ахборот билан таъминлашга имкон беради. Келгусида ушбу маълумотлардан атроф-муҳит ўзгаришлари муаммолари билан шуғулланувчи бутун дунё гидрометеорологлари ва олимлари фойдаланишлари мумкин.

— Лойиҳани ишлаб чиқиш ва татбиқ этиш бўйича Ўзбекистон илгари сурган таклифлар катта қизиқиш уйғотади, — дея таъкидлади Д.Бассер. — **Жумладан, Ўзбекистон Бошгидромети томонидан Бошқарувчи минтақавий Марказни барпо этиш ғояси илгари сурилмоқда. Бутунжаҳон метеорология ташкилоти эса ушбу лойиҳани молиялаш учун Халқаро жамғармаларни топишга ҳаракат қилади.**

"Туркистон-пресс"

Қорақалпоғистон республикаси Тўрткўл туманидаги 6-"Ширинтой" ясли-боғчада Ўзбекистондаги қушлар ва ҳайвонот оламидан иборат серияли қўғирчоқ-ўйинчоқлар тайёрланади. Мазкур қўғирчоқ ўйинчоқлар "Экология ва табиат" мавзусида ўтказиладиган машғулотларда тарбиячиларга яқиндан ёрдам беради.

Суратда: Боғча мудираси Амина Мавлонова ўйинчоқларни намойиш этмоқда.

Равиль АЛЬБЕКОВ олган сурат.

ЭҲТИРОМ

Математика - фанларнинг отаси. Қадим Шарқ, хусусан Ўзбекистон мудом бу соҳанинг етук мутахассисларига бой бўлиб келган.

Одатда зеҳнли, қобилиятли, билимга чанқоқ йигит-қизлардан яхши математиклар етишиб чиқадилар. Демак, бундай ёшларни тарбияловчи устоз ҳар томонлама фозил, оқил бўлмоғи зарур.

Ўзбекистон Фанлар Академияси мухбир аъзоси, ТошДУ профессори, оптимал бошқарув назарияси кафедраси мудири, 60 ёшини қаршилаётган Нўъмон ака Сатимов мана шундай эҳтиромга сазовор инсонлардан.

Андижонда туғилиб ўсган Нўъмон ака 1956 йили Ўрта Осиё Давлат университетини битириб чиқди. Чунки ёш, билимга чанқоқ талаба тез орада назарга тушиб, азим Тошкентга юборилганди-да!

Нўъмон ака бундан ўттиз йил бурун номзодлик ишини ҳимоя қилди, йигирма йилдан кейин эса докторлик диссертациясини . Дарахт бир жойда кўкаради, деганларидек, 37 йилдан буён университетимизнинг механика-математика факультетида самарали фаолият кўрсатиб келмоқдалар. Эҳ-ҳе, бу йиллар ичида устоз «қоплаб» шогирдлар етиштирмоқдалар. Учта докторлик, йигирмага яқин номзодлик ишлари бевосита устоз раҳбарлигида ёқланди.

Нўъмон акани кўрган одам сира 60 ёш бермайди. Чунки домла мудом спорт билан шуғулланадилар. Айниқса, айтиш мумкинки, футбол, теннис деса ўзини томдан ташлайдиганлардан. Университетимизда ўтказиладиган барча мусобақаларда ҳам фаол иштирок этадилар.

Умрингиз узоқ бўлсин, устоз! Ёшлик ғайрати, кексалик донишмандлигини намоён этиб, бизга ибрат бўлиб юраверинг!

Гулмирза ХУДОЙБЕРГАНОВ,
механика-математика факультети декани, профессор

(Боши 1-бетда)

— Бу дейман, ўзимизда ҳам мана бундай чиройли ўйинчоқлар ясашнинг хўп ҳадисини олишибди-да, - деб сўз қотаман сотувчига. - Аммо нархлари андак чақар экан.

— Бе-е,—дея эътироз билдиради сотувчи, - буларнинг бари хорижники. - Шунинг учун нархи баланд. Пича томошалаган бўлиб, секин четга чиқаман. Кузатувни давом эттираман. Қараб турсам, ўйинчоқлар олдида куймалашаётганларнинг аксарияти ўзимга ўхшаган томошаталаблар. Кўзларини қувнатиб-қувнатиб, яна сир бой бермай бошқа бўлимларга ўтиб кетишаяпти. Сотиб олувчилар эса жуда сийрак. Ҳар ўнтадан битта-иккита учраб турибди.

"Бу ерда қиммат бўлса, Отчопарда анча арзон". Охири шу хулосага келиб, дўкондаги кузатувни тўхтатдим. Кейинги манзилни эса Отчопарнинг ўйинчоқлар растасидан белгиладим.

ЎЙИНЧОҚЛАР — ЎЙИНЧОҚ ЭМАС,

бола тарбиясидаги муҳим воситадир

ҚИЗИЛ РАНГЛИ ФИЛЧА

Қаерда дейсизми? Отчопарнинг ўйинчоқлар растасида. Бу ерда яна кўк рангли туя, қора тусли шер, қордай оппоқ қарғани ҳам топишингиз мумкин. Ҳайдовчининг ўрнига кичкина "қозиқча" суқиб қўйилган мошина дейсизми, беўхшов тўппонча дейсизми...

Хитойда ишлаб чиқарилган мана шундай дидсиз ўйинчоқлар растанинг аксари қисмини эгаллаган. Нархи, шубҳасиз, арзон. Бошқача бўлиши мумкин ҳам эмас-да.

ТАЁҚНИНГ ИККИ УЧИ

Икки хил манзара. Келинг, улардан хулоса ясаб кўрайлик.

Биринчи ҳолат кўп талабларга жавоб беради. Ўйинчоқлар сифатли. Болаларнинг эстетик тарбиясига ҳам ижобий таъсир кўрсатади. Ҳар тарафдан қойил-е. Фақат... Фақат уларни сотиб олишда кўзни юмиб олишга тўғри келади.

Иккинчи ҳолат. Ўйинчоқлар арзон. Сифати эса ҳаминқадар. Болалар дидининг шаклланишига заҳа етказиши турган гап. Демак, буларни ҳам кўзни юмиб сотиб олиш керак.

Хулоса: ҳамиша кўзни юмиш кўп нарсаларни бой бериб қўйишга тўғри келади. Айниқса, келажакни.

ЎЗИМИЗНИКИГА НИМА ЕТСИН

Кузатув шуни кўрсатдики, бугун дўконларда ҳам, бозорларимизда ҳам хориждан келтирилган ўйинчоқлар ҳукмфармолик қилаяпти. Уларнинг нечоғли эканини юқорида баён қилдик. Энди ҳар қандай ақли расо кишида савол туғилиши табиий: ўзимизда ишлаб чиқарилаётган ўйинчоқлар хорижлик биродарлари билан рақобат қила олмайдими (шунда уларнинг нархи ҳам эл қатори, сифати ҳам шубҳасиз, яхши бўларди)?

Саволга жавоб излаб, шаҳар телефонлари тармоғи маълумотлар бюросидан "Тошўйинчоқ" фабрикаси телефон рақамларини сўрадик. "Фабрика бизга телефон рақамларини тақдим этмаган" дея жавоб беришди бизга.

"Кўрган афзал" деган ақидага амал қилиб, ўйинчоқлар фабрикасига йўл олдик. Бу ерда бизни дараклашларича, корхона "Семурғ" ҳиссадорлик жамиятига айлантирилган. Бу ҳам ўзини оқламагач, ҳозир унинг негизида Америка билан қўшма корхона ташкил қилиш режалаштирилмоқда экан. Бир сўз билан айтганда, ҳозир корхона ишламаяпти. Энди гапнинг индаллосига кўчайлик. Ўзбекистонда ягона мазкур фабриканинг тўлақонли изга тушиб кетишига нима монелик қиляпти? Бизнингча, хом ашё масаласи бунга муаммо бўлмаса керак. Мамлакатимизнинг бой ресурслари бунга далил. Назаримизда, сабабнинг туб илдизи ўйинчоқлар аҳамиятини тўла тушуниб етмасликда. Унга жиддий эътиборнинг йўқлигида. Ўйинчоқлар - ўйинчоқ эмас. Болани камол топтиришнинг муҳим воситаси. Демак, унинг замирида келажакка масъуллик бурчи ётибди. Бу - оддий эмас, ғоят масъулиятли бурч ҳисобланади.

Дарвоқе, шу ерда яна бир нарсани таъкидлаб ўтмоқчиман. Қайсидир йили бир Америка фильмини кўрган эдим. Унда янги-янги ўйинчоқлар ғоясини ишлаб чиқувчи гуруҳ тўғрисида ҳикоя қилинади. Уларнинг машаққатли, лекин қизиқарли ҳаёти тасвирланади. Янги ғояларга эътиборнинг нақадар кучлилигига қойил қоласиз.

Бизда ҳам ғоялар жуда кўп. Ҳар йили Халқ таълими вазирлиги "Ўйинчоқлар кўргазмаси"ни ўтказади. Боғча опаларимизнинг оддий қўл билан ясаган турфа ўйинчоқларини кўриб, қойил қоласиз. Бу ўйинчоқларда ҳамма нарса бор: педагогик-тарбиявий унсурлар ҳам, ва яна энг муҳими, ўзбекона менталитет. Фақат бир нарса йўқ — эътибор. Чунки, кўргазмадан сўнг, ўйинчоқлар яна ўз жойига олиб кетилади. Уларни серияли ишлаб чиқаришни хаёлига келтирувчилар эса камдан-кам топилади.

БОҒЧАНИНГ ЎЙИНЧОҒИ - БОЛАНИНГ ОВУНЧОҒИ

Ўйинчоқсиз боғчани қорсиз тоғ, ўт-ўлансиз яйлов, боринг ана гўштсиз ошга ўхшатиш мумкин. Хўш, бугун боғчаларимизда ўйинчоқлар масаласи қандай ҳал қилиняпти? Биз шу савол билан республика Таълим маркази қошидаги "Мактабгача таълим" маркази бош услубчиси Умида Ғафуровага мурожаат қилдик.

-. Боғчаларни ўйинчоқлар билан таъминлаш ота-оналар ҳомийлиги ва ички имкониятларни ишга солиш асосида олиб борилмоқда. Боғчаларда тадбиркорлик асосида (бунинг учун уларда имкон катта) топилган маблағнинг аксар қисми шунга сарфланади. Бундан ташқари, боғча тарбиячилари ҳам болалар кўмагида қоғоздан, қутилардан турли хил ўйинчоқлар ясашади.

— Ҳар қандай ўйинчоқлар ҳам сотиб олинмаса керак.

— Йўқ. Энг аввало, уларнинг тарбиявий аҳамиятига эътибор берилади. Кўпчилик ўйинчоқлар бу талабга жавоб бермайди. Шунинг учун ҳозир боғчалар "Феруза" хусусий фирмаси томонидан Монтессори дастури асосида ишлаб чиқараётган жамланмалар (15 минг сўмлик, 40 минг сўмлик, 80 минг сўмлик)ни олишмоқда. Бу жамланмалар болаларнинг мантиқий фикрлашини оширади.

Ушбу қисқа суҳбатдан сўнг бир мулоҳазани ўртага ташламоқчимиз. Монтессори дастури яхши. Фикрлашга ўргатади. Бироқ, болани ўзбекона фикрлашга ўргатадиган ўзимизнинг дастуримизни ишлаб чиқиш вақти келмадимикин?!

ЭНГ СЎНГГИ ХУЛОСА

Мана, мулоҳазаларимиз билан танишдингиз. Бугунги кунда асосий эътибор соғлом, комил авлодни тарбия этиш. Ўйинчоқлар бу жараённинг муҳим воситаларидан бири. Мақсадимиз, шуни яна бир бор таъкидлаб қўйиш эди, холос.

Асқар ШОКИР

Ko'ngil bitiklari

ЭРИБ СИНГАР ЕРГА ҚЎШИҚЛАР

Одам боласи борки, кулади, йиғлайди, изтироб чекади, қувонади. Айтмишларки, ҳар кўнгил бир шоир, деб. Аммо, ҳамма ҳам кўнглидагини кўнгилдагидай қилиб қоғозга туширолмайди.

Расул Ҳакимов Каттақўрғон туманининг Андоқ қишлоғидаги 83-мактабда 30 йилдан ортиқ тарих ўқитувчиси бўлиб ишлади, мактабга директор ҳам, қишлоқ йиғинига раис ҳам бўлди. Муҳими бу эмас, муҳими у бугун гарчи орамизда йўқ эса-да, яхши ишлари эл оғзида, сифатлари хотирада. Яна... яна у шоир эди. Ким билар, ким билмайди, у шеър ҳам ёзарди. Кўнглидагини қоғозга туширишга ҳаракат қилар эди. Шу битиклардан сизга ҳам илиндик.

Қор ёғмоқда паға-паға, қув,
Бузрук Ерга пардек инади.
Тикиламан: куртакларда у,
Бутоқларда эрир қанд каби.
Эриб сингар ерга қўшиқлар,
Бу оҳангдан эрир кўнглим ҳам.
Бу Ватаннинг оғуши оппоқ,
Оппоқ фарзандларин кўнглиям.

***

Агарда севмаса одамни одам,
Меҳр каштасига солинмаса гул.
Дилларда бўлмаса муҳаббат - гулхан,
Ёки лутф этмаса оташ табассум.
Бўлмаса соғиниш, куйиш ва ёниш,
Интизор бўлмаса одамга одам,
Гарчи туйғуларнинг ёзиқ қаноти,
Бир чимдим кул эрур мен учун олам!

***

Бу дунё бозори нарх ила кўркам,
Ҳар молга баҳо бор - кўпроқ ёки кам.
Сенинг ҳам баҳонгни айтарлар бир кун,
Қанча нафинг тегди ё зараринг ҳам.

***

Муҳандис чизмасин ечолмас ақлим,
Ҳисоб амалида билмадим фарқни.
Билдимки, ўз элинг этса эътироф,
Одам одамдайин яшашга ҳақли...

Расул ҲАКИМОВ

Xullas...

МИЛЛИОН... 4 ОЙГА

Миллион рубл!

Русиядаги балоғатга етмаган ёшлар колонияси раҳбарияти бунақа маблағни етти ухлаб тушларида ҳам кўрмаган бўлишса керак. Мамлакат президенти колониянинг ночор аҳволга тушганидан хабар топиб, бу ерга хайру саховат кўрсатди.

Шундай қилиб,миллион рубл колония ҳисоб рақамига келиб тушди. Харид қилинадиган нарсалар эса сон-саноқсиз. Кийим-кечак,оёқ кийим, озиқ-овқат,ўқув қуроллари... Санайверсанг,адоғи йўқ.

Президент грантига махсус кийим-кечак,кўрпа-тўшак ва бошқа нарсаларни бир сидрадан харид қилиш мумкин, холос. Колония бошлиғи жаноб В.Брискенинг таъкидлашича, бу миллион бор-йўғи 4 ойга етади...

ИРИНА ЭМАС, РАИСА ЭКАН...

Ирина Мирошниченко! Раиса Мирошниченко!

Бири — Россия халқ артисти,иккинчиси петербурглик оддий хонанда.

Гоҳида фамилиядошлик туфайли ҳам англашилмовчиликлар рўй бериб туради. Ирина Мирошниченко автомобил ҳалокатига учрабди, аҳволи оғир эмиш, деган миш-миш бутун Россия бўйлаб "болалаб" кетди. Мухлисларнинг эса кўзларида ёш:"Бўлиши мумкин эмас!"

Журналистлар Мирошниченконинг уйига сим қоқиб тушолмадилар. Ўзи ҳақидаги шум хабарлар Иринанинг ҳам қулоғига етиб келди. У аллақачон ўз фамилиядоши Раиса Мирошниченконинг автоҳалокат туфайли оламдан ўтганини эшитган ва унинг оиласига ҳамдардлик билдиришга улгурган эди.

Ҳар бир ёмон гапни яхшилик билан омухталаштирадиган ўзбеклар таъбирича айтганда эса, Ирина холанинг умри узун бўлади.

САРҲИСОБ ҚИЛГИЧ СОАТ

Пашка Нечай деган ўзбилармон 1799 йилда одатдан ташқари соат механизмини яратишга муваффақ бўлган эди. Унинг ўзига хос хусусияти шундаки, стрелкаси белгиланган вақтда тўхтаган ва ишлатиб юрган эгасидан қилган ишлари ҳақида ҳисобот "сўраган".

Бу хил антиқа соатлар Павел 1 императорлиги даврида ҳам яратилганлиги тўғрисида маълумотлар бор. Император бундай усталар ишини қўллаб-қувватлабгина қолмай, шахсан ўзи фойдаланиши учун бир нечтасига буюртма берган.

Ҳозирда ҳам бу хил мўжизакор соатлар яратиш хусусида бош қотирувчи дизайнерлар йўқ эмас, бор. Максим Назаров деган ёш йигитчага бу ғоя тинчлик бермай қўйди. Янги минг йилликка бир қадам қолди. Яратилажак соат шундай бўлиши кераки, ҳаммага ўтаётган умри ҳақида маълумот бериб турсин. Умуман, вақтни эмас,ҳар бир кишининг соатлари, —кунлари,ой ва йиллари қандай ўтаётганлигидан "сўзловчи" механизм яратиш Михаилга осон бўлмаяпти.

Назаров Москвадаги соатсозлик илмий-ишлаб чиқариш бирлашмаси ходимларининг ҳам бошини қотирмоқда.

Қисқаси, у кашф қиладиган соат белгиланган вақтда тўхтаб, тескарисига "юриши", уч кун, уч ой ёки уч йил аввалги воқеалар ҳақида "эслатиши" керак.

Ақлинг бовар қилмайди... Назаров бундай соатни яратишга муваффақ бўлармикан?

ana shunaqa gaplar...

Sport

ЯНА КУРАШ ҲАҚИДА

Белоруссияда бўлиб ўтган 1-Европа чемпионатида 12 давлат полвонлари гиламга чиқдилар. Мутлақ вазн тоифасидаги финал мусобақасида белоруссиялик Леонид Свирид ва грузиялик Рамаз Чочишивили бел олишди. Ғолиблик Белоруссия полвонига насиб этди.

КЎЧИШЛАР...

Пятницкий—"Динамо"(Киев), Ширшов ва Хвостунов—"Крилья Советов", Фузайлов, Сергеенко, Сайфуллин, Карпенко — "Шинник", Муҳаммадиев— "Сокол", Ирисметов — "Сатурн", Дилмурод Назаров "Пахтакор", Даврон Файзиев — "Самарқанд" клубида янги мавсумни бошлаши мумкин. Олег Шацких ҳам "Самарқанд" таркибида машғулотларни бошлади.

ТАН ОЛДИ

ХОҚ президенти — 79 ёшли Хуан Антонио Самаранч Селт-Лейк Сити шаҳрининг олимпия ўйинлари мезбонига айланиши учун қилган ноқонуний ҳаракатларини тан олди. Ўз хотини билан шаҳар вакилларининг 12 миллион долларлик хизматларидан фойдаланганлигини таъкидлади. Испан қарияси энди "тахтини" бўшатса керак....

8-ЧЕМПИОНАТ ЯКУНЛАНДИ

240 ўйинда 791 та тўп киритилди. 1:0 ҳисоби энг кўп — 44 марта қайд қилинди. 267 футболчига 794 марта сариқ карточка кўрсатилди. Улуғбек Рўзимов энг кўп—12 марта сариқ карточка "ишлади". 43 та футболчига 54 марта қизил карточка кўрсатилди. 88 та "дубль" , 7 марта "хет-трик" 3 марта "покер" қайд қилинди. 12 футболчи эса ўз дарвозасини ишғол қилиб қўйди...

РИВАЛДО — БИРИНЧИ

Англиянинг "World Soccer" журнали ўтказган сўров натижаларига кўра бу йилги жаҳоннинг энг зўр футболчиси шарафига "Барселона" ва Бразилия терма жамоаси ўйинчиси Ривалдо эга бўлди. Иккинчи ўрин Дэвид Бэкхемга("МЮ", Англия), учинчи Андрей Шевченкога("Милан", Украина) насиб этди.

maydonchasi

Юртимизда спортга катта эътибор қаратилмоқда. Чунки, ватаннинг довруғини ошириш, уни дунёга танитиш омилларидан бири спортдир. Спортни ривожлантирадиган, спортчини шакллантирадиган маскан эса мактаб ҳисобланади.

Жисмоний тарбия ёш авлодни соғлом, баркамол қилиб тарбиялайдиган воситалардан бири. Спортнинг у ёки бу тури кишини чиниқтирибгина қолмасдан балки унда матонат, сабр-қаноат туйғуларини ҳам шакллантиради. Шу ўринда барча фанлар қатори жисмоний тарбия фанидан давлат стандартларининг ишлаб чиқилиши ҳам фикримизнинг ёрқин мисоли.

Яқинда Халқ таълими вазирлиги яна бир тадбирни амалга оширди. Вазирлик жисмоний тарбия фани ўқитувчиларининг касб маҳоратини ошириш мақсадида Республика умумий таълим мактаблари жисмоний тарбия фани ўқитувчиларининг касбий маҳоратини аниқлашга йўналтирилган кўрик-танлов ўтказди.

Мухбиримиз Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими вазирлигининг жисмоний тарбия ва спорт бўлими бошлиғи, кўрик-танловнинг ташкилий қўмита ва адолат ҳайъатининг раиси Зайниддин Икромов билан суҳбатда бўлди.

Tanlov

СПОРТЧИЛАРНИНГ БИРИНЧИ УСТОЗЛАРИ – МАКТАБ ЖИСМОНИЙ ТАРБИЯ ЎҚИТУВЧИЛАРИ

— Ёш авлодни баркамол қилиб тарбиялаш маорифчиларнинг энг асосий вазифаси. Бола қанчалик соғлом бўлса, у бошқа фанларни ҳам яхши ўзлаштира олади. Биз жисмоний тарбия ўқитувчиларининг нималарга қодир эканликларини, улар соғлом авлод тарбиясига ўзларининг иш фаолиятларида қандай янгиликлар киритиш билан ҳисса қўшаётганликларини аниқлаш мақсадида ушбу кўрик-танловни ўтказдик ва кўзланган мақсадга эришдик, деб ўйлайман.

Кўрик-танлов Жиззах вилоятида ўтказилди, унда 13 нафар вакил иштирок этди. Фақатгина Андижон вилояти вакиллари бу танловда қатнашмади. Қатнашувчилар 3 тур бўйича беллашдилар. Кўрик-танловда ўз ишини пухта биладиган, болалар билан ишлаш кўникмасига эга бўлган ўқитувчилар иштирок этганликлари, қатнашувчиларнинг ҳар бири дарс бериш жараёнида янгилик яратишга интилаётганликлари бизни қувонтирди.

Ўқитувчилар ўзлари тайёрлаб келган ноанъанавий дарс ўтиш усулларини ҳайъат аъзоларига намойиш этишди. Қатнашчилар ўзларининг кўргазмали қуроллари, дарс ва дарсдан ташқари ишлари намуналарини, дарс баёнлари, кўргазма варақаларини йиғилганлар ҳукмига ҳавола этдилар.

Ўқитувчига дарснинг хоҳлаган турини I-XI синфларда ўтишга рухсат берилди. Биз барча иштирокчиларга бир хил балл бердик. Бу танловда ҳамма ғолиб бўлди. Сабаби, бизнинг вазифамиз жисмоний тарбия ўқитувчиларининг касбий маҳоратини ошириш эди, қатнашувчилар у ёки бу томондан, яъни бир ўқитувчи дарснинг ташкилий қисмини яхши ўзлаштирган бўлса, яна бири миллий ҳаракатли ўйинлар орқали ўқувчида спортга бўлган меҳрни шакллантира олган. Масалан, фарғоналик иштирокчи Зоҳиджон Мадраҳимов дарс ўтишнинг ноанъанавий усулидан фойдаланган. Унинг "Золдир ўйини", "Ғишт қуйиш" деб номланган машғулотлари ҳайъат аъзоларига ҳам, барча ўқитувчиларга ҳам маъқул бўлди.

13 нафар қатнашчидан фақатгина 1 нафари аёл ўқитувчи эди. Бухоро вилояти вакили бўлган Дилафрўз Назарова мусиқа садолари остида соғломлаштириш машқларини кўрсатиб берди. Шу нарсани алоҳида таъкидлаб ўтиш лозимки, сир эмас қишлоқ мактабларида қизлар жуда тортинчоқ, эркак ўқитувчидан уялишади.

Уларда спортга меҳрни уйғотиш, жисмоний тарбия дарсларида эркин ҳаракатланишларини таъминлаш учун алоҳида аёл ўқитувчи дарс ўтиши керак. Шунда қишлоқ мактабларидан ҳам юртимиз шаънини юксалтирадиган спортчи қизлар етишиб чиқади.

Кўрик-танлов ғолибларини мукофотлаш ҳақида гапирсак.

Ҳамма қатнашувчилар Халқ таълими вазирлигининг фахрий ёрлиқлари, қимматбаҳо совғалар, "Халқ таълими аълочиси" кўкрак нишони билан тақдирланишди.

Фикримча, ўз ишини пухта биладиган, энг муҳими ўз ишини севадиган ўқитувчига озгина эътибор керак, холос. Қатнашувчиларнинг баъзилари меҳнат фаолиятини бошлаганликларига эндигина беш-олти йил бўлган бўлса, баъзилари 30-40 йиллик иш тажрибасига эга бўлган мураббийлардир.

Президентимизнинг мамлакатимиз таълим-тарбия тизимида алоҳида ўрнак кўрсатган ходимлардан бир гуруҳини мукофотлаш тўғрисидаги Фармони бўйича "Соғлом авлод учун" ордени "Шуҳрат" медали билан мукофотланганлар орасида жисмоний тарбия ўқитувчиларининг ҳам кўплиги бизни қувонтиради.

Режаларимиз кўп. Келаётган "Соғлом авлод йили" зиммамизга улкан масъулият юклайди. Зеро, фарзандлари соғлом, кучли, билимли юртнинг эртаси нурафшон бўлади.

Биз бундан кейин ҳам жисмоний тарбия фани ўқитувчиларини қўллаб-қувватлашда давом этамиз.

"Ўзбекистон ифтихорлари" китобига жисмоний тарбия фани ўқитувчиларидан бир гуруҳини ҳам киритмоқчимиз. Ахир, машҳур спортчилар ҳам спортнинг илк сабоқларини мактабда олишган-ку.

Ўтказилган кўрик-танлов эса муаллимларга кўрсатилаётган эътиборнинг бошланиши, деб ўйлайман.

Суҳбатдош Шарифа Муроджон қизи

ХАЛҚ ТАЪЛИМИ РАҲБАРЛАРИ!

Мактабгача тарбия ходимларининг малакасини ошириш бўйича доимий ишлаб турувчи республика курси 2000 йилнинг январь ойида қуйидаги тоифалар бўйича курсларни режалаштирган:

1. Мактабгача тарбия муассасаларининг мудиралари - 3.01.2000 й. - 29.01.2000 йил.

2. Мактабгача тарбия муассасаларининг услубчилари - 3.01.2000 й. - 29.01.2000 йил.

3. Шаҳар, туман халқ таълими бўлими услубчилари - 10.01.2000 й. - 22.01.2000 йил.

4. Мактабгача тарбия муассаса мусиқа раҳбарлари - 3.01.2000 й. - 22.01.2000 йил.

Тингловчилар учун курс тасарруфидаги кутубхона, қироатхона ва бепул ётоқхона хизматда бўлади. Йўл харажатлари (фақат темир йўл транспорти ва автобус учун) курс ҳисобидан тўланади.

Курс давомида тингловчилар учун таниқли педагог - олимлар, санъаткорлар, матбуот ходимлари билан учрашувлар ва Амир Темур музейи ҳамда бошқа маданий масканларга экскурсиялар уюштирилади.

МАНЗИЛИМИЗ: Тошкент - 95. Талабалар шаҳарчаси. Саидов кўчаси 6-уй. Транспорт: Жанубий темир йўл вокзалидан 8-троллейбуснинг "Талабалар шаҳарчаси" бекатигача.

А.Авлоний номидаги ХТХМОМИ 2000 йилнинг январь ойида қуйидаги тоифалар бўйича курсларни режалаштирган:

1. Умумий ўрта таълим мактаб директорлари курси (мутахассислиги ўзбек тили ва адабиёти) - ўзбек - 10—29 январь.
2. Умумий ўрта таълим мактаб директорлари курси (мутахассислиги тарих-география) - ўзбек - 10—29 январь.
3. Умумий ўрта таълим мактаб директорлари курси (мутахассислиги химия-биология ва физика) - ўзбек - 10—29 январь.
4. Умумий ўрта таълим мактаб директорлари курси (мутахассислиги математика ва информатика) - ўзбек - 10—29 январь.
5. Умумий ўрта таълим мактаб директорлари курси (мутахассислиги рус ва хорижий тиллар) - ўзбек - 10-29 январь.
6. Умумий ўрта таълим мактаб директорлари курси (директорлик лавозимида 5 йилгача ишлаётганлар) - ўзбек - 10—29 январь.
7. Умумий ўрта таълим мактаб директорлари курси (директорлик лавозимида 10 йилдан ортиқ ишлаётганлар) - ўзбек - 17—29 январь.
8. 7-синф математика ўқитувчилари учун "Лотин ёзувини ўрганиш" курси (маърузачилар гуруҳи) - ўзбек - 3—15 январь.
9. Янги дастур, ДТС ва рейтинг тизимини татбиқ этиш бўйича мақсадли курс (маърузачилар гуруҳи) (Бухоро ВПХМОИ, она тили ва адабиёт фани бўйича) - ўзбек - 17—29 январь.
10. ЧЁТ раҳбарлари - рус - 3-15 январь.
11. Спорт мактаби тренер-ўқитувчилари: волейбол бўйича - ўзбек - 3—15 январь.
12. Туман (шаҳар) ХТБ мудирининг маънавият ва тарбия ишлари бўйича ўринбосарлари - ўзбек - 17—29 январь.
13. Мактабдан ташқари таълим мажмуаси (Ўқувчилар техник ижодиёт маркази директор ўринбосарлари) - ўзбек - 3—15 январь.
14. Мактаб амалиётчи психологлари - ўзбек - 17—29 январь.
15. Кар ва заиф эшитувчи болалар мактаб-интернатларининг тарих ва география ўқитувчилари - ўзбек - 3-15 январь.
16. Кўзи ожиз болалар мактаб-интернатларининг тарих-география ўқитувчилари - ўзбек - 17—29 январь.
17. Янги информацион технологиялар бўйича дарс ўтиш: химия-биология ўқитувчилари - ўзбек - 17—29 январь.

Тингловчилар учун Марказий институт тасарруфидаги кутубхона, қироатхона ва бепул ётоқхона хизматда бўлади. Курс харажатлари Марказий институт ҳисобидан тўланади. Тошкентга келиш ҳақи фақат темир йўл ва автобус билетларига тўланади.

Курс давомида тингловчилар учун таниқли педагог-олимлар, санъаткорлар, матбуот ходимлари билан учрашувлар ва Амир Темур музейи ҳамда бошқа маданий масканларга экскурсиялар уюштирилади.

МАНЗИЛИМИЗ: Тошкент-95. Талабалар шаҳарчаси. Саидов кўчаси 6-уй. Транспорт: Жанубий темир йўл вокзалидан 8-троллейбуснинг Талабалар шаҳарчаси (охирги) бекатигача..

Ma'rifat

ТАЪСИС ЭТУВЧИЛАР:
Ўзбекистон Халқ таълими вазирлиги, Ўзбекистон Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги, Таълим ва фан ходимлари касаба уюшмаси Марказий Қўмитаси.

Бош муҳаррир
Ҳалим САИДОВ

Таҳрир ҳайъати: Йўлдош АҲМЕДОВ, Жуманазар БЕКНАЗАРОВ, Икром БЎРИБОЕВ (масъул котиб), Шукур ЖОНБОЕВ, Қурбонбой МАТҚУРБОНОВ, Нўъмонжон РАҲИМЖОНОВ, Абдусамат РАҲИМОВ (бош муҳаррир ўринбосари), Йўлдош САИДЖОНОВ, Ҳулкар ТЎЙМАНОВА, Саъдулла ҲАКИМОВ, Ўткир ҲОШИМОВ

Рақам ва далиллар ҳаққонийлиги учун мақолалар муаллифлари масъулдирлар. Фойдаланилмаган мақолаларга жавоб қайтарилмайди. «Маърифат»дан материалларни кўчириб босиш таҳририят рухсати билан амалга оширилиши шарт.
МАНЗИЛИМИЗ: 700083, Тошкент, Матбуотчилар кўчаси,32.
ТЕЛЕФОНЛАР: масъул котиб—136-56-42, хатлар ва оммавий ишлар бўлими—136-55-58.
Газетани IBM компьютерида Малоҳат ТОШОВА саҳифалади.
Навбатчилар: Ҳулкар ТЎЙМАНОВА, Ҳусан НИШОНОВ

Рўйхатдан ўтиш тартиби № 20.
ИНДЕКС: 149, 150. Г-1000. Тиражи 23.625.
Г. 1 2 3 4 5 6 Ҳажми 2 босма табоқ. Офсет усулида босилган, қоғоз бичими А-2.
«Шарқ» нашриёт матбаа концерни босмахонаси.
Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси 41-уй
Босишга топшириш вақти -20.00.
Топширилди — 20.40.